

Opus 2000
provinciaal cultuurbeleid
1997 - 2000
(ontwerpnota)

BOEKMAN*stichting*

Studiecentrum voor kunst, cultuur en beleid

Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
telefoon bibliotheek 020-624 37 39

De uitleentermijn bedraagt 4 weken. Mits tijdig aangevraagd is verlenging met 4 weken mogelijk, tenzij de publikatie inmiddels is gereserveerd.

De uitleentermijn is verstreken op:

25 NOV. 1997		
25 JUNI 1998		
02 MAART 1999		

:(060.51): 353: 008: 7/8: (492.82): =10:

97-183

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

"1997/2000"

Inhoudsopgave

	blz.
Inleiding	1
Podiumkunsten en literatuur	6
Beeldende kunst en vormgeving	15
Cultuurbeheer	25
Kunstzinnige vorming en amateurkunst	32
Overige beleidsonderdelen	37
Financiële middelen	41

Inleiding

Voor u ligt de ontwerpnota "Opus 2000", Provinciaal Cultuurbeleid voor de periode 1997-2000.

Het is nu de tweede keer dat wij ons kunst- en cultuurbeleid in een vierjarenplan neerleggen¹. De voordelen van een dergelijk vierjarenplan zijn groot. Het werkveld: de kunstenaars, de kunstbedrijven, de gemeenten en alle anderen die belang hebben bij ons kunstbeleid, weten, op hoofdlijnen, voor deze periode waar ze aan toe zijn. Men weet welk beleid het provinciaal bestuur volgt, welke ontwikkelingen worden bevorderd en waarvoor men financiële steun kan vragen. Een ander niet onbelangrijk voordeel is dat subsidiestromen niet eindeloos vastliggen. Iedere vier jaar worden doelstellingen en middelen van het kunstbeleid tegen het licht gehouden en waar nodig bijgesteld. Zo kunnen veranderingen in de samenleving, in de wereld van kunst en cultuur en de gewijzigde politieke verhoudingen adequaat worden vertaald in het beleid.

Doordat wij ons vorige cultuurplan met één jaar hebben verlengd lopen wij in de pas met het rijkscultuurplan. Hierdoor is een betere afstemming en samenhang te realiseren.

Bij de totstandkoming van het vorige rijksplan "Investeren in Cultuur" (nota Cultuurbeleid 1993-1996) zijn de provincies onvoldoende betrokken geweest. Daardoor zijn er kansen gemist om ideeën en ambities op elkaar af te stemmen. Wij hebben daar destijds, in 1992, samen met de andere provincies nadrukkelijk op gewezen. Bij die gelegenheid heeft de rijksoverheid toegezegd om de lagere overheden in de toekomst nauw te betrekken bij de voorbereiding van het nieuwe kunstenplan.

Het zogenaamde basisconvenant dat WVC, IPO en VNG met elkaar overeenkwamen² was een belangrijke stellingname. Partijen kwamen daar overeen slechts belangrijke wijzigingen in hun kunst- en cultuurbeleid te zullen doorvoeren na onderling overleg en consultatie.

Bij de voorbereiding van de cultuurnota 1997-2000, "Pantser of ruggengraat", is er in diverse fasen van de voorbereiding ambtelijk en bestuurlijk overleg geweest met de belangrijkste betrokkenen uit oost-Nederland waarbij helaas lang niet altijd voldoende gelegenheid was om terug te koppelen naar de Statencommissie, de kunstbedrijven en andere belanghebbenden.

Het overleg tussen het Rijk en de partners in oost-Nederland heeft zich geconcentreerd op die zaken waarvoor een gemeenschappelijke financiële verantwoordelijkheid bestaat. Maar ook op die onderdelen waarvoor het Rijk alleen financieel verantwoordelijk is maar waar een wezenlijk belang voor onze culturele infrastructuur aanwezig is, was er gelegenheid om onze belangen onder de aandacht te brengen. De resultaten van dit hele proces zijn gedeeltelijk terug te vinden in dit vierjarenplan, voor een andere deel zijn ze vertaald in het rijkscultuurplan en tenslotte zal het op een meer expliciete wijze worden verwoord in het convenant dat wij in februari 1997 hopen af te sluiten met het Rijk, de provincie Overijssel en de gemeenten Arnhem en Nijmegen.

Ondanks het vaak tijdrovende overlegtraject zijn wij toch positief over de resultaten. Er is dit keer duidelijk meer rekening gehouden met onze belangen.

In deze nota komen alle onderdelen van het provinciale kunst- en cultuurbeleid aan de orde. In zeven hoofdstukken: uitgangspunten, podiumkunsten, beeldende kunst, cultuurbeheer, kunstzinnige vorming en amateurkunst, overige beleidsonderdelen en financiële middelen presenteren wij, aan de hand van de resultaten van de voorbije periode, het beleid van medio 1997 tot 2000.

De uitvoering van het beleid, voor zover het de incidentele subsidies betreft, wordt geregeld in de "Subsidieregeling kunst en cultuurbeheer Gelderland 1993". Als gevolg van de beleidsvoornemens in deze nota zal deze regeling herziening behoeven. De gewijzigde subsidieregeling wordt tegelijk met deze nota, ter vaststelling, aan Provinciale Staten aangeboden.

---

1. Eerder: "Compositie. Cultuurbeleid voor de jaren '91-'95".

2. "Naar een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de culturele infrastructuur", d.d. 7 april 1994.

Overheid en cultuur

Cultuur vormt het wezenskenmerk van de menselijke samenleving.

Het is de drager van de identiteit van mensen afzonderlijk en van de samenleving als geheel. Cultuur geeft uiting aan onze normen en waarden en weerspiegelt de ontwikkelingen die in de samenleving plaatsvinden. Het is een voedingsbodem voor kritische reflectie en bezinning en daagt uit tot dialoog. Daarnaast laat het mensen genieten van schoonheid van kunstscheppingen uit heden en verleden en brengt het mensen met elkaar in contact. Het belang van cultuur is daarmee gelegen in de bijdrage die het levert aan de cohesie en de ontwikkeling van mensen in de samenleving en aan een aantrekkelijk en hoogwaardig leefklimaat.

Kunst vormt een deel van de cultuur, ze draagt eraan bij en op haar meest bevroegen momenten snelt ze op de ontwikkelingen vooruit en geeft ze mede richting aan de cultuur.

Het provinciale cultuurbeleid strekt zich uit over de zorg voor het bewaren en toegankelijk maken van het culturele erfgoed, het bevorderen van de productie van hoogwaardige kunst en cultuuruitingen en het creëren van de omstandigheden waardoor zoveel mogelijk mensen kunnen deelnemen.

Daarbij biedt de overheid steun aan de ontwikkeling en vernieuwing van kunst, aangezien er in de wor-dingsfase vaak nog onvoldoende belangstelling bestaat bij het publiek.

Een verantwoordelijkheid naar de kunstenaar, immers: geen kunst zonder kunstenaars, èn een verantwoordelijkheid naar de maatschappij.

Door de samenwerking van cultuur en andere beleidsterreinen ontstaat een brede meerwaarde die voor beide beleidsterreinen van belang zijn. Cultuurtoerisme en vormgevingsbeleid bewegen zich op het snijvlak van economie en cultuur. Het cultuurbeleid is zo ook ondersteunend voor het economische beleid en de werkgelegenheid. Hoogwaardige producten en een goede culturele infrastructuur als onderdeel van een goed vestigingsklimaat dienen ook economische belangen.

Het Collegeprogramma 1995-1999 formuleert het belang van kunst en cultuur aldus: "Kunst en cultuur vervullen een belangrijke functie in de samenleving. Het provinciaal cultuurbeleid is voorwaardenscheppend en bevordert spreiding en toegankelijkheid."

Daarbij worden de volgende uitgangspunten en accenten genoemd:

- zoveel mogelijk ruimte bieden aan de pluriforme behoeften en de diversiteit van opvattingen over kunst in onze samenleving;
- het stimuleren van de publieksparticipatie en het verbeteren van de communicatie, met name bij het plaatsen van kunst in de directe leefomgeving;
- zowel ruimte bieden aan vernieuwing als aan verbreding en verdieping van het aanbod.

Verder is in het collegeprogramma sprake van het in stand houden van de kwaliteit van de Gelderse culturele infrastructuur, waartoe enerzijds de uitvoerende, professionele instellingen gerekend worden, en anderzijds de ondersteunende instellingen die een bijdrage leveren aan de bevordering en de versterking van het Gelderse kunstklimaat.

Participatie

Het bevorderen van cultuurparticipatie is een fundamentele doelstelling van het provinciale beleid. Belangrijke instrumenten daartoe zijn cultuureducatie en cultuurspreiding. De belangrijkste voorwaarde hiervoor is natuurlijk de aanwezigheid van een breed kunstaanbod van goede kwaliteit.

Cultuurspreiding is erop gericht drempels voor deelname te verlagen. Dit geldt in geografische zin: zorgen dat er ook buiten de grote stedelijke cultuurcentra, op redelijke afstand een volwaardig aanbod is van kunst en cultuur. Maar ook spreiding in sociale zin, waarmee bedoeld wordt dat er voor verschillende groepen een breed geschakeerd en betaalbaar aanbod is.

Bij de taakverdeling tussen de overheden wordt er nog vanuit gegaan dat de rijksoverheid primair een verantwoordelijkheid heeft voor de ontwikkeling en instandhouding, de provincies voor de spreiding en de toegankelijkheid en de gemeenten voor de afname. Deze verdeling wordt momenteel als enigszins

achterhaald beschouwd. Veel meer wordt nu een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor het totaal ervaren. De grenzen vervagen maar het uitgangspunt van deze taakverdeling staat nog overeind. Wij beperken ons dan ook niet tot onze spreidingstaak. Aanvullend op de landelijke fondsen voor de scheppende kunsten stellen wij, weliswaar in bescheiden mate, ook voor de scheppende kunsten middelen beschikbaar. Ook zijn wij medefinancier van kunstbedrijven en kunstorganisaties. Omdat wij groot belang aan de kunst hechten trachten wij te bevorderen dat er een kwalitatief hoogwaardig en divers aanbod in onze provincie aanwezig is.

Een breed kunstaanbod is ook van belang voor de culturele ontwikkeling van mensen. De individuele culturele ontwikkeling verloopt als een ontwikkelingsproces. Vanaf de kennisname van eenvoudige cultuurvormen kan de belangstelling doorlopen naar meer complexe cultuuruitingen. Men spreekt in dit verband ook wel van een culturele loopbaan.

Voor het stimuleren van de culturele interesse is het van belang dat er een pluriform aanbod bestaat dat inspeelt op de verschillende fasen van de culturele ontwikkeling van mensen. Mensen moeten in staat gesteld worden geleidelijk hun culturele belangstelling te verdiepen, of anders gezegd, hun culturele competentie te vergroten.

Een en ander leidt tot de conclusie dat een aanbod dat te eenzijdig is gericht op vernieuwende, complexe avantgarde kunst op gespannen voet staat met cultuurspreiding en cultuurparticipatie. Het is daarom van groot belang om een goed evenwicht te vinden tussen de noodzakelijke aandacht voor vernieuwing enerzijds en voor participatie, in casu een breed aanbod, anderzijds.

Cultuureducatie beoogt belangstelling voor kunst en cultuur te wekken. Ze omvat alle vormen van educatie waarbij kunst, en het materiële erfgoed als doel of als middel worden ingezet. Cultuureducatie omvat een actieve en een receptieve component³.

De interesse van mensen hangt samen met hun culturele "competentie": de mate waarin iemand ontvankelijk is voor kunst en cultuur. Deze competentie wordt onder andere bepaald door de kennis en ervaring die mensen hebben op het culturele terrein. De basis voor de culturele belangstelling wordt in belangrijke mate op jonge leeftijd gelegd. Bepalend zijn de aandacht die er bestaat voor kunst en cultuur in het gezin en in de omgeving waarin het kind opgroeit. De overheid heeft dus vooral door middel van cultuureducatie de mogelijkheid om de interesse voor kunst en cultuur op te wekken en te verdiepen. Ook het stimuleren van de amateuristische kunstbeoefening kan hieraan een bijdrage leveren.

Kunstzinnige vorming

De grote waarde die wij hechten aan cultuurparticipatie komt ook tot uiting bij onze inspanningen voor de kunstzinnige vorming. Door aanzienlijke middelen ter beschikking te stellen voor de kunstzinnige vorming hopen wij kinderen en jongeren ontvankelijk te maken voor uitingen van kunst en cultuur. Door de reorganisatie van de steunfunctie kunstzinnige vorming willen wij de spreiding over de provincie, de kwaliteit en de efficiëntie verhogen.

Kunstzinnige vorming omvat de muzikale, de beeldende, de audiovisuele, de dramatische, de dansante en de literaire vorming. Met de cultuureducatie wordt het werkkterrein verbreed met onder andere het cultureel erfgoed.

De voorstellen die thans worden gedaan door het ministerie van OCW om extra gelden beschikbaar te stellen voor de cultuureducatie worden door ons dan ook met instemming begroet omdat het volledig aansluit op het cultuurbegrip zoals wij dat hiervoor beschreven.

Wij zullen de komende maanden in overleg treden met het ministerie over de voorwaarden waaronder deze extra gelden beschikbaar komen. Ook de inhoudelijke verbreding van het begrip kunsteducatie tot cultuureducatie wordt door ons met instemming begroet. Wij zullen de discussie hierover bevorderen en te zijner tijd de Statencommissie hierover een notitie voorleggen.

Amateurkunst

De actieve deelname aan de kunst komt tot uitdrukking in de (georganiseerde) amateurkunst. Wij hebben door de oprichting van de Stichting voor Kunst en Cultuur Gelderland (SKCG) de ondersteuning van de amateuristisch kunstbeoefening versterkt. Wij hebben daarbij nadrukkelijk gekozen voor een tweedelijns

---

3. Deze omschrijving is ontleend aan de notitie "Kunst op School", OCW 1996, pag. 10.

verantwoordelijkheid. De gemeenten zijn en blijven als eerste verantwoordelijk voor de verenigingen. Via de steunfunctie van de SKCG willen wij de gemeenten en de verenigingen hierbij ondersteunen. Dankzij de professionele ondersteuning kunnen de talloze verenigingen hun kwaliteit zowel in organisatorisch zin als in artistieke zin verbeteren en kunnen leden meer vreugde aan hun kunstbeoefening ontlenuen. Daar waar mogelijk zullen wij de SKCG in de gelegenheid stellen de steunfunctie uit te bouwen naar sectoren die dat nodig hebben. Zo doen wij in deze nota voorstellen voor projecten die impulsen aan de amateuristische kunstbeoefening kunnen geven via de samenwerking met de professionele kunsten.

Vernieuwing: dogma of natuurlijk proces

Het grootste deel van het kunstaanbod komt zonder overheidssteun tot stand. Zowel bij de film als de literatuur, de muziek, de podiumkunsten en de beeldende kunsten zien we uitingen, van vaak uitstekende kwaliteit, die zonder subsidies hun weg naar een geïnteresseerd publiek weten te vinden.

Voor een ander deel van het kunstaanbod functioneert het marktmechanisme (nog) onvoldoende terwijl er zeker sprake is van een veelbelovende of zelf hoge artistieke kwaliteit.

Wij zien het als onze verantwoordelijkheid om deze uitingen, binnen onze mogelijkheden, financieel te steunen. Kunstenaars en kunstbedrijven krijgen zo de kans om zich te ontwikkelen. Tegelijk krijgt ook een geïnteresseerd publiek de kans om de artistieke ontwikkeling mee te maken. Alleen zo kunnen we voorkomen dat kunstbeleving een statische ervaring wordt, dat het slechts een bevestiging is. Kunst kan dan veel meer zijn. In plaats van bevestigen kan het uitdagen; tegenover het statische kan de dynamiek van de ontwikkeling staan en tegenover herkenning kunnen we de verwondering en de nieuwsgierigheid plaatsen.

Culturele instellingen die traditioneler of conventioneeler programmeren trekken veelal een groter publiek. Door de inkomenseis die er aan culturele instellingen gesteld worden zien we ook de neiging om risico's te mijden. Voor het culturele klimaat in onze provincie vinden wij het van groot belang dat we zowel kennis kunnen blijven nemen van datgene dat zich bewezen heeft als het z.g. ijzeren repertoire, als van producties die artistiek (en financieel) risicovol zijn.

In ons kunst- en cultuurbeleid geven wij op verschillende wijze uitvoering aan deze verantwoordelijkheid. Zo verlenen wij bij de podiumkunsten bijvoorbeeld steun aan de muziek-, toneel-, en filmcircuits. Hierdoor wordt het voor kunstinstellingen, gespreid over de provincie, financieel mogelijk om nieuw podiumaanbod van veelbelovende kwaliteit met regelmaat te presenteren en wordt het publiek de kans geboden aan die ontwikkeling deel te nemen.

Ook bij het financieel steunen van incidentele culturele activiteiten en festivals, zowel voor de scheppende als de uitvoerende kunsten, zijn artistieke kwaliteit en vernieuwing de belangrijkste criteria.

Binnen dit natuurlijke spanningsveld van vernieuwing, kwaliteit en publieksbereik willen wij ook de komende periode onze verantwoordelijkheid vorm geven. Kwaliteit omvat immers meer dan het begrip originaliteit en vernieuwing. Kwaliteit heeft ook te maken met vakmanschap, samenhang, integriteit en vooral zeggingskracht.

Wij willen dat doen door het begrip "vernieuwing" te interpreteren als een noodzakelijke doorgaande ontwikkeling; als verdieping; als het verkennen van nieuwe mogelijkheden en het zoeken naar nieuwe oplossingen die thuishoren in deze tijd. Wij willen vernieuwing zien als een evolutionaire ontwikkeling die niet noodzakelijk revolutionair is. Anders wordt vernieuwing al snel een dogma.

Een andere overweging hierbij is dat het oordeel over de artistieke kwaliteit, ook onder kenners, geen onveranderlijke en objectieve grootheid is. In het verloop van de tijd wijzigen standpunten, worden oordelen herzien of genuanceerd. De behoefte aan een gefundeerd kwaliteitsoordeel over ingediende subsidieaanvragen blijft natuurlijk aanwezig.

Provinciale adviescommissies

In het Collegeprogramma 1995-1999 is vastgelegd dat wij ons over de artistieke kwaliteit zullen laten adviseren door breed samengestelde adviescommissies die bestaan uit externe deskundigen. Bij de selectie van leden van adviescommissies wordt onder andere gelet op hun inhoudelijke deskundigheid, de breedte

van hun visie over de desbetreffende kunstvorm, hun vermogen om te oordelen over subsidieaanvragen in dialoog met de andere commissieleden. De leden zijn over het algemeen kunstenaars of anderszins inhoudelijk deskundigen (conservatoren, artistiek leiders, kunsthistorici etc.) De commissieleden hebben zitting voor een periode van drie jaar en kunnen eenmalig worden herbenoemd. Voor de adviescommissie podiumkunsten en beeldende kunst hebben wij voorzitters aangetrokken die geen directe binding met de sector hebben en een meer bestuurlijke achtergrond hebben. Wij vragen de adviescommissies om inhoudelijk advies over zowel de structurele als de incidentele subsidies.

Flexibiliteit - continuïteit

Het Fonds voor Kunst en Cultuur is in 1993 ingesteld om zo flexibel mogelijk te kunnen reageren op initiatieven die van belang zijn voor het provinciale kunst- en cultuurbeleid. Uit dit fonds worden alle incidentele subsidies verstrekt. Tegelijk met de instelling van het fonds werd de "Subsidieregeling kunst en cultuurbeheer Gelderland 1993" vastgesteld. In deze regeling werd vastgelegd aan welke voorwaarden men moet voldoen om in aanmerking te komen voor incidentele subsidie: podiumkunst, film, literatuur, beeldende kunst en vormgeving en cultuurbeheer. Voor dit doel is jaarlijks ongeveer f 3 miljoen beschikbaar.

De afgelopen jaren dreigde de flexibiliteit van ons beleid wat in het gedrang te komen doordat meerjarige toezeggingen de jaarlijks beschikbare ruimte te zeer beperkten. Wij hebben in deze nota een aantal voorstellen gedaan waardoor de budgetten voor incidentele subsidies jaarlijks weer volledig beschikbaar zijn voor nieuwe (eenmalige) subsidieaanvragen.

Het voorgestelde budget voor activiteiten die "...van uitzonderlijk belang zijn voor de uitvoering van het provinciale kunst- en cultuurbeleid, maar die door hun aard of hun omvang niet in aanmerking komen voor subsidie...", het z.g. artikel 75 budget, heeft een omvang die naar onze mening voldoende mogelijkheden biedt om positief te kunnen reageren op belangwekkende initiatieven (zie het hoofdstuk financiële middelen). Voor dat doel hebben wij in deze voorstellen jaarlijks ca. f 294.000,- beschikbaar.

Naast de gelden voor incidentele subsidies wordt jaarlijks ongeveer f 15 miljoen besteed aan structurele subsidies. Deze gelden zijn bestemd voor de instellingen die onze culturele infrastructuur vormen. Ook het Rijk draagt hieraan wezenlijk bij door het leeuwendeel van de financiering van Het Gelders Orkest, het Theater van het Oosten, Introdans, de jeugdtheatergroep Teneeter en InDependance structureel voor haar rekening te nemen.

Met de voorstellen in deze nota hebben wij een balans gezocht tussen continuïteit en flexibiliteit. Continuïteit naar de instellingen en activiteiten die hun kwaliteit en hun belang bewezen hebben en voor wie wij een betrouwbare partner wensen te zijn. Flexibiliteit door budgetten beschikbaar te stellen die in redelijke verhouding staan tot de vraag uit het culturele werkveld.

Dynamiek

In 1991 hebben wij de uitgangspunten van ons cultuurbeleid vastgelegd in de nota "Compositie". Sindsdien heeft de beleidsontwikkeling echter niet stilgestaan. Dankzij de dynamiek van het jaarlijks uitgebrachte Programma Kunst en Cultuur heeft bijstelling plaatsgevonden en zijn accenten gelegd. Zo is onder meer de aandacht voor geografische spreiding een belangrijk aandachtspunt geworden bij de verstrekking van de subsidies. In de afgelopen periode zijn ook enkele instellingen (Gelders Oudheidkundig Contact en de Stichting voor Kunst en Cultuur Gelderland) geëvalueerd, is het functioneren van de podiumcircuits bezien en is de reorganisatie van de kunstzinnige vorming in gang gezet. Met vrijwel alle structureel gesubsidieerde instellingen zijn we overgegaan op een systeem van output-budgetfinanciering.

In deze ontwerpnota staan wij stil bij het functioneren van onze subsidieregelingen en bezien we of deze nog aan hun doel beantwoorden of dat er aanleiding is om deze doelstellingen bij te stellen of zelfs volledig te herzien. Wij kijken eveneens naar alle instellingen en activiteiten die structureel worden gesubsidieerd en herzien het beleid op onderdelen.

Podiumkunsten en literatuur

Inhoudsopgave:

- 1 Huidige beleid
- 2 Overwegingen en beleidsvoornemens:
  - a productie podiumkunsten
  - b culturele activiteiten, festivals en literaire publicaties
  - c podiumcircuits
  - d Introdans
  - e Independance
  - f Theater van het Oosten
  - g Teneeter
  - h Het Gelders Orkest
  - i Ereprijs
  - j Music Meeting
  - k Images
  - l Gelderse literaire prijs
  - m Gelderse Cahiers
  - n Internationaal Koor Festival
- 3 Financieel overzicht

1 Huidige beleid

Het podiumkunstbeleid omvat vrijwel het volledige beleidsterrein van zowel de scheppende kunsten als van de uitvoerende kunsten.

De scheppende kunsten stimuleren wij via subsidiëring van compositieopdrachten, (in bescheiden mate) van literaire producties en via nieuw beleid voor bijzondere muziek- en (dans)theaterproducties. Maar ook de uitvoerende podiumkunstinstanties verstrekken opdrachten voor nieuwe choreografieën, toneelteksten en composities.

In de uitvoerende podiumkunsten heeft Gelderland met Music Meeting en Images twee belangrijke festivals binnen zijn grenzen. Dankzij deze festivals kan men kennis nemen van de ontwikkelingen bij het beeldend- en objectentheater en bij de geïmproviseerde en wereldmuziek. Met Het Gelders Orkest, Teneeter, InDependance, Het Theater van het Oosten, de Ereprijs en Introdans beschikt Gelderland over een zeer divers aanbod voor de uitvoerende podiumkunsten.

De subsidieregeling voor culturele activiteiten, festivals en literaire producties bevordert dat professionele en vernieuwende activiteiten voor podiumkunsten, film en literatuur in de provincie plaatsvinden.

De vier circuitregelingen garanderen dat het kwetsbaarder podiumkunstaanbod (het eigentijds theater, de kunstzinnige film, de hedendaagse muziek en de actuele popmuziek) gespreid over de hele provincie kan worden gevolgd. De afgelopen periode is de circuitregeling financieel substantieel versterkt.

Met de voorstellingen van Teneeter, Introdans educatief, het educatieve project van de Ereprijs en enkele kleine ad hoc-theatergroepen is er ook vanuit Gelderland een podiumkunstaanbod voor het onderwijs.

Er zijn nu drie subsidieregelingen voor incidentele subsidies:

- a de regeling voor theater- en muziekgezelschappen voor podiumproducties door Gelderse gezelschappen;
- b de regeling voor culturele activiteiten, festivals en literaire publicaties;
- c de circuitregelingen voor muziek, film en theater.

Voor deze incidentele subsidies is jaarlijks f 1.053.925,-- beschikbaar.

Naast deze incidentele subsidies worden structurele subsidies verstrekt aan: Introdans, InDependance, Jeugdtheatergroep Teneeter, De Ereprijs en Music Meeting.

Het totaal van deze structurele subsidies bedraagt f 2.038.962,--.

2 Overwegingen en beleidsvoornemens

a Productie podiumkunsten

De regeling voor subsidiëring van podiumkunstproducties, die teruggaat tot 1983, is destijds ingesteld om het bestaande aanbod in het kleine zalencircuit aan te vullen met interessant, bijzonder en kwalitatief goed podiumkunstaanbod van Gelderse makelij. Als bijkomende voordelen werden gezien het creëren van continuïteit in de Gelderse productie van kleinschalig theater en het in stand houden van een levendige theatercultuur in Gelderland. In de loop der tijd is de regeling onder invloed van tussentijdse evaluaties aangepast, maar in essentie zijn de genoemde doelstellingen ongewijzigd gebleven. In de praktijk heeft de regeling ook een belangrijke functie gekregen voor de ontwikkeling van Gelders podiumkunstatent.

De commissie, die ons jaarlijks adviseert over de verdeling van productiesubsidies (totaalbudget f 581.000,--), is gevraagd de werking van de regeling opnieuw te evalueren. Kort samengevat concludeert de commissie dat:

- 1 voornamelijk toneelgezelschappen een beroep doen op de regeling. Muziek- en dansgezelschappen blijken dit veel minder te doen;

- 2 de regeling tijdens een groot deel van haar bestaan goed gewerkt heeft. Veel nieuw Gelders toneeltalent heeft zich kunnen ontwikkelen, interessante producties zijn gemaakt, het podiumkunst-aanbod in Gelderland werd veel diverser en de betrokkenheid bij de Gelderse theatercultuur werd veel groter (gemeentelijke investeringen in accommodaties, meer samenwerking tussen producenten en afnemers);
- 3 ruwweg na 1990 en vooral tijdens de nu aflopende planperiode (1993-1996) hebben enkele ontwikkelingen, zowel aan de aanbod- als de afzetkant, het totale culturele landschap en vooral de toneelsector een ander gezicht gegeven. De commissie noemt o.m.:
  - de steeds fijnmaziger productiestructuur voor kleine zaalproducties, die de markt heeft verzadigd met aanbod in het kleine zalencircuit. De podia kunnen in dat deel van de theatermarkt ook worden voorzien van elders geproduceerd en gefinancierd aanbod;
  - de sterk toegenomen mobiliteit van theatermakers, zodanig dat nauwelijks meer sprake is van typisch aan Gelderland gebonden theatermakers. Vasthouden aan het criterium uit de regeling, dat gezelschappen en groepen (in meerderheid) moeten bestaan uit in Gelderland gevestigde en werkzame theatermakers (artikel 9) vindt de commissie dan ook niet langer zinvol;
  - de (relatief) dalende financiële mogelijkheden van podia, producties af te nemen;
  - de hoge artistieke vlucht van inhoud en vorm in het Nederlandse theater. Binnen het kleine zalencircuit is de bereikte diversiteit nog maar moeilijk te verbeteren.

De commissie concludeert op grond van deze ontwikkelingen, dat de regeling veel goeds heeft bereikt, maar de afgelopen jaren in het kleine zalencircuit haar hoofddoelstellingen niet meer heeft kunnen bereiken: de markt is verzadigd, de diversiteit al groot, de afzet loopt terug, aan Gelderland gebonden theatermakers trekken weg.

De commissie ziet desondanks voor de provincie in verhouding tot andere overheden op dit terrein een aparte taak weggelegd. Het Rijk heeft een instandhoudings- en productietaak voor het reguliere aanbod, de gemeenten vooral voor de afname en de provincie zou het, net als tot dusver met de bestaande regeling, tot haar taak moeten rekenen het bijzondere, het nieuwe, het weinig gekende kansen te bieden. Nu de regeling in haar huidige vorm niet meer voldoet, adviseert de commissie daarom met de regeling een andere koers te varen. Zij doet aanbevelingen, gericht op het stimuleren van producties voor alle denkbare accommodaties, maar buiten de reguliere programmering van podia. De commissie wijst op het in Gelderland spelen bij bijzondere evenementen (festivals, zomerbepelingen) en op bijzondere plekken (openluchttheaters, bedrijfsgebouwen, schepen, molens, bussen en dergelijke). De commissie verwacht hiervan een bredere artistiek-inhoudelijke benadering (elke speellocatie vraagt een eigen aanpak) en het aanboren van publieksgroepen, die de reguliere theateraccommodaties mijden. Bovendien zou de regeling moeten worden opengesteld voor iedere podiumkunstenaar, ongeacht woonplaats of podiumdiscipline.

De analyse van de commissie is helder en wij hebben waardering voor de openheid van advisering. De ingrijpende voorstellen betekenen een afscheid van de huidige regeling, waarmee op podiumkunstgebied in Gelderland veel tot stand is gebracht.

Met deze voorstellen begeeft de commissie zich op een deel van de theatermarkt, dat nog volop in ontwikkeling is. Podiumkunstenaars, die de fysieke en ook artistieke grenzen van het spelen in zalen vinden knellen, zoeken in steeds grotere getale ruimte op locaties, die daarvoor in aanleg niet bedoeld zijn. Oude bedrijfsgebouwen zijn geliefd, maar ook zoekt men zijn publiek op bij speciale gelegenheden, zoals grootschalige evenementen en openluchtfestivals. Het fenomeen zomerbepelingen heeft inmiddels een hoge vlucht genomen. Opvallend is ook vaak de vermenging van diverse kunstdisciplines.

Wij delen de mening van de commissie, dat de regeling in zijn huidige vorm zijn functie voor het kleine zalencircuit goeddeels heeft verloren. De ontwikkelingen, speciaal op het gebied van het Nederlandse theater, hebben de regeling in zekere zin ingehaald. Het advies de regeling in te zetten voor podiumkunst-aanbod buiten de reguliere podioprogrammeringen vinden wij de moeite waard. Dit type aanbod is in Gelderland nog slechts sporadisch aan te treffen en lijkt door de vaak laagdrempeliger locaties, afgaande op ervaringen elders, een breder publiek te trekken dan het reguliere kleine zalenpubliek.

Wij hebben daarom besloten, zij het met een lichte aarzeling, om het advies van de commissie over te nemen. Onze aarzeling is vooral ingegeven door vraagtekens met betrekking tot het bezoekerspotentieel van een langere reeks voorstellingen op één locatie.

In de afweging tegen andere wensen en verlangens in het kunstbeleid hebben wij besloten hiervoor gedurende deze planperiode *f* 350.000,-- jaarlijks beschikbaar te stellen. Na twee jaar willen wij stilstaan bij de eerste resultaten en bezien of bijstelling gewenst is.

- * De subsidieregeling theater- en muziekgezelschappen wordt met ingang van 1997 beëindigd.
- * Voor bijzondere (locatie)producties stellen wij jaarlijks een bedrag van *f* 350.000,-- beschikbaar.

b culturele activiteiten, festivals en literaire publicaties

Deze subsidieregeling, waarvoor jaarlijks *f* 232.225,-- beschikbaar is, wil professionele en vernieuwende cultuuruitingen op het gebied van de podiumkunsten, film en literatuur stimuleren en het Gelderse publiek de mogelijkheid bieden hiervan kennis te nemen. Naast festivals en literaire publicaties gaat het om bijzondere concerten of voorstellingen, compositie-opdrachten, literaire en filmmanifestaties, alsmede bijdragen in low budget filmproducties. In het verslagjaar 1995 werden 36 subsidies toegekend en eveneens 36 subsidieverzoeken om uiteenlopende redenen afgewezen.

Met deze regeling kan flexibel worden gereageerd op waardevolle initiatieven die niet of nog niet toe zijn aan een meer structurele vorm van financiële steun. De regeling voldoet in de praktijk goed, maar blijkt vooral aanvragen uit de muzieksector op te roepen (ruim 50%). Ook geografisch is de verdeling van activiteiten onevenwichtig: circa 70% vindt plaats in Arnhem en Nijmegen. Ervan uitgaande dat het merendeel van de professionele podiumkunstenaars in die gemeenten woonachtig en werkzaam is, is die verdeling overigens goed verklaarbaar.

Op één onderdeel willen wij de regeling wijzigen en de productie van film uitzonderen van subsidiëring via deze regeling. Al in het programma 1993 schreven wij: "Voor de productie van film is in beginsel geen rol weggelegd voor de provinciale overheid. Filmproductie vereist immers een schaal die alleen op landelijk niveau kan worden gerealiseerd.". Hieraan zouden wij willen toevoegen: Of met een zéér substantiële verhoging van het budget. De middelen voor een dergelijke verhoging ontbreken echter. Mocht een filmproductie van uitzonderlijk belang zijn voor het provinciale kunstklimaat dan is subsidiëring op grond van artikel 75 mogelijk.

Een subsidieregeling reageert op individuele aanvragen waardoor financiële steun soms plaatsvindt aan sterk op elkaar lijkende aanvragen. Dit kan tot ongewenste versnippering leiden. Dit doet zich voor bij de eigentijdse gecomponeerde en geïmproviseerde muziek waar met name in Arnhem verschillende initiatiefnemers onafhankelijk van elkaar concertseries organiseren en subsidies aanvragen. Via een aanpassing van de regeling willen wij bewerkstelligen dat een zekere krachtenbundeling van deze initiatieven plaats gaat vinden.

- * De regeling activiteiten, festivals en literaire publicaties wordt voortgezet. Filmproducties komen niet langer in aanmerking voor subsidiëring via deze subsidieregeling.

c podiumcircuits

Gelderland kent podiumcircuits voor muziek, toneel, film en popmuziek. De circuitregeling helpt podiumaanbod van hoge kwaliteit, dat nieuwe ontwikkelingen toont en waarvoor de publieksinteresse nog in opbouw is, te spreiden over de provincie. De regeling steunt een netwerk van podia financieel en inhoudelijk. Financieel, door subsidie in de uitkoopsom per voorstelling. Het podium dekt zo het financiële gat tussen uitkoopsom en recette. Inhoudelijk, door steun bij publiekswerving, bij de selectie van voorstellingen en de geleidelijke instroom hiervan in de normale podiumprogrammering.

De regeling is nadrukkelijk niet bedoeld als vervanging van gemeentelijke subsidies. Het gaat per podium om programmering met een duidelijk toegevoegde waarde waaraan het podium zich voor langere tijd bindt. De regeling is in 1994 geëvalueerd en bij die gelegenheid is besloten de regeling voort te zetten onder voorwaarde, dat gemeenten in de kwaliteit van de accommodatie blijven investeren. Uit de verschillende tussenrapportages per circuit blijkt dit inderdaad het geval, al is nog lang niet in alle gevallen de podiumkwaliteit optimaal. De organisatie van het theatercircuit ligt in handen van Theater Netwerk Nederland (TNN). De andere circuits worden georganiseerd door de Stichting voor Kunst en Cultuur Gelderland.

De organisatie van het theatercircuit zal door het nieuwe rijksbeleid via een bundeling van werkzaamheden met muziekbemiddelende instanties als Gaudeamus en de Stichting Jazz in Nederland (SJIN) op landelijk niveau worden versterkt. Op zich is dat goed, maar essentieel blijft dat ook voor de kleinere podia in het Gelderse theatercircuit een kwalitatief goed en in praktische zin realistisch aanbod beschikbaar blijft. Spreiding is immers een essentieel argument voor Gelderland om te investeren in TNN.

Het filmcircuit en het theatercircuit hebben elk met ingang van 1995 een aanvullend subsidie ontvangen van f 25.000,-- op jaarbasis. Het filmcircuit kan hiermee professioneel worden ondersteund. Deze extra steun geldt voorlopig tot en met 1998. Voortzetting van de circuits zal in 1998 worden gezien.

- * De bestaande circuitregelingen worden voortgezet. Eind 1997 vindt opnieuw een evaluatie plaats. Voor het theatercircuit geldt dat wij dit willen voortzetten onder de voorwaarde dat het aanbod van goede kwaliteit blijft en de afnamevoorwaarden voor de podia realistisch zijn.

d Introdans

Dit jaar viert het dansgezelschap Introdans zijn 25-jarig bestaan. Dat in dit jubeljaar het bestaansrecht van het gezelschap buiten kijf staat blijkt als de Raad voor Cultuur schrijft: "Introdans voorziet met het brengen van een goed toegankelijk repertoire duidelijk in een behoefte.". Een opvatting die wij graag delen.

Naast rijkssubsidie (f 2.996.229,--) ontving men structurele subsidies van de provincies Gelderland (f 721.766,--) en Overijssel (f 86.800,--) en de gemeente Arnhem (f 48.108,--). De rijkssubsidie zal naar verwachting structureel worden verhoogd met f 300.000,-- jaarlijks.

Introdans verzorgt voorstellingen op scholen en in theaters. Gelderland subsidieert Introdans voor zowel theater- als educatieve voorstellingen. Sinds 1993 gelden de volgende output-afspraken: van de theatervoorstellingen (inclusief de educatieve producties), in totaal voor 1995 geraamd op 125, vindt minimaal 50% plaats in het primaire speelgebied (Gelderland en Overijssel). Van de binnenschoolse educatieve voorstellingen (in 1995 geraamd op 100) vindt 60% plaats in Gelderland en Overijssel. Men maakt per jaar gemiddeld 5 nieuwe theaterproducties. Voor de hele periode, tot en met 1996, worden minimaal 6 nieuwe educatieve producties gemaakt.

Uit een evaluatie is gebleken, dat deze budgetafspraken goed passen bij de output-mogelijkheden van het gezelschap. Zij worden dan ook ongewijzigd verlengd.

Introdans verzoekt ons, onder verwijzing naar hun beleidsplan, om de provinciale subsidie structureel te verhogen met jaarlijks f 200.000,--. Binnen ons huidige cultuurbudget en afgewogen tegen andere wensen is een uitbreiding van de subsidie niet mogelijk en handhaven wij de subsidie op het huidige niveau.

- * Het beleid ten aanzien van het dansgezelschap Introdans wordt ongewijzigd voortgezet.

e InDependance

InDependance werkt sinds 1985 als theaterwerkplaats voor talentvolle theatermakers en sinds 1993 tevens als productiehuis voor meer ervaren theatermakers die nieuwe wegen willen inslaan. Een vaste kern, bestaande uit een artistiek en een zakelijke deel, selecteert en begeleidt projecten en projectmedewerkers.

Vanaf 1993 is InDependance opgenomen in het rijksplan en ontvangt een structureel rijkssubsidie van f 371.000,- per jaar. Op het aanvankelijk kritische advies is de Raad voor Cultuur teruggekomen. De rijkssubsidie wordt de komende planperiode ongewijzigd voortgezet.

Gelderland (f 64.119,-) en de gemeente Arnhem (f 67.167,-) subsidiëren structureel in de kosten van de overhead. In 1993 zijn outputafspraken gemaakt, die gezien het grotere artistieke risico van werkplaatsproducties de vorm van een inspanningsverplichting hebben: men brengt gemiddeld 4 à 5 producties per jaar en speelt gemiddeld 60 voorstellingen per jaar, terwijl van de reisproducties tenminste 60% van de voorstellingen in Gelderland/Overijssel plaatsvinden. Uit een evaluatie bleken deze doelen zonder problemen te zijn gehaald. De bestaande afspraken worden daarom ongewijzigd verlengd.

Wij zullen met de convenantpartners een werkgroep in het leven roepen die ons adviseert over de theaterstructuur in Arnhem en omstreken. Over de financiële problemen van InDependance zullen wij in het verlengde hiervan in overleg treden met de gemeente Arnhem.

f Theater van het Oosten

Net als InDependance bestaat ook het Theater van het Oosten uit een zakelijke en een artistieke kern. Per productie worden acteurs aangetrokken. Deze theatervoorziening wordt volledig door het Rijk gesubsidieerd met een bedrag van f 3,1 miljoen jaarlijks. Het is onze wens dat deze voorziening zich kan ontwikkelen tot een volwaardig toneelgezelschap voor deze regio. Het advies van de Raad voor Cultuur is over het artistieke niveau van het Theater van het Oosten echter kritisch.

Het heeft onze voorkeur dat in het kader van het convenant wordt vastgelegd dat over twee jaar een nieuw advies van de Raad voor Cultuur zal worden gevraagd.

Los van de vraagstelling rond het artistieke niveau van het Theater van het Oosten en InDependance is er de wens tot meer samenhang van de theatervoorzieningen in Arnhem en omstreken. Op initiatief van de regionale convenantpartners zal een werkgroep zich hierover buigen.

g Jeugdtheatergezelschap Teneeter

Het Jeugdtheatergezelschap Teneeter heeft een uitstekende staat van dienst. De Raad voor Cultuur deelt die mening in zijn advies voor het plan 1997-2000. Men ontvangt sinds 1993 in beginsel 40% rijkssubsidie en 60% van de provincie en de gemeente Nijmegen. Het Rijk gaat echter nog steeds niet verder dan 33%. De provincie verstrekt f 726.909,- subsidie, het Rijk nam f 373.934,- (in 1995) voor haar rekening en de gemeente Nijmegen f 59.948,- (in 1995). Ook voor de komende planperiode zal deze principeverdeling gelden, het Rijk is echter niet bereid gebleken haar subsidie tot de afgesproken 40% te verhogen.

In 1993 zijn budgetsubsidie-afspraken op outputbasis gemaakt voor de periode 1993-1996: gemiddeld twee nieuwe theaterproducties per seizoen, evenwichtig gespreid over de verschillende leeftijdsgroepen (6+, 10+ en 14+). Per seizoen zal men minimaal 120 voorstellingen spelen waarvan 55% in Gelderland. Uit een evaluatie is gebleken dat deze afspraken goed passen bij de productiemogelijkheden van de groep. De afspraken worden dan ook ongewijzigd verlengd.

* De subsidiëring van Teneeter wordt ongewijzigd voortgezet.

h Het Gelders Orkest

Met de Raad voor Cultuur zijn wij zeer positief over de kwaliteit en het beleid van Het Gelders Orkest. Na de turbulente periode bij het vorige kunstenplan is het orkest in rustiger vaarwater gekomen. Er is helderheid over zowel de concerttaken als de operabegeleiding. De vernieuwde concertzaal in Arnhem is in 1995 betrokken.

Het orkestenbestel is een primaire verantwoordelijkheid van het Rijk en zal dat in de komende periode van vier jaar ook blijven. Voor de nog aanwezige knelpunten, met name de krappe rijksfinancieringsnorm, kan wellicht een oplossing worden gevonden via de door de Raad voor Cultuur voorgestelde speciale commissie.

In 1994 hebben wij besloten eenmalig *f* 1.050.000,-- beschikbaar te stellen voor de periode tot en met 2000 aanvullend op het rijkssubsidie. Deze bijdrage wordt gecompriemd uitbetaald in de periode tot en met 1997. Samen met een extra bijdrage van de grotere gemeenten in Gelderland via een garantstelling voor de uitkoopsommen kan Het Gelders Orkest zo een grotere orkestformatie realiseren.

i De Ereprijs

Het ensemble De Ereprijs telt 15 musici die zich richten op de uitvoering van hedendaagse, veelal Nederlandse, muziek. Met ingang van 1993 hebben wij afspraken gemaakt over de output-budgetsubsidie voor de periode 1993-1996. Men verzorgt per seizoen minimaal 12 concerten waarvan 50% in Gelderland. Tijdens repetities worden speciaal voor het orkest geschreven composities uitgewerkt en voor uitvoering voorbereid. 40% van deze repetities zijn subsidiabel. Overigens verzorgt het orkest buiten deze subsidievoorwaarden ook nog tal van concerten. Uit een evaluatie is gebleken dat deze budgetafspraken ruimschoots zijn gehaald. Ongehonoreerd heeft het orkest vele concerten meer gegeven. Dat is verheugend voor een toch niet makkelijke vorm van muziek.

Naast de concertpraktijk heeft men ook een educatief project ontwikkeld voor leerlingen van het voortgezet onderwijs. Acht middelbare scholen in Gelderland doen hier aan mee, uitbreiding tot 10 à 12 is het streven. Dit is het aantal Gelderse scholen voor voortgezet onderwijs met muziek in het eindexamen. Het project komt erop neer dat de leerlingen met muziek in hun eindexamenpakket een compositie voor De Ereprijs schrijven en met het orkest kunnen repeteren. Alle geschreven composities worden in een openbaar concert uitgevoerd. De beste composities worden geselecteerd voor een eindconcert. De Raad voor Cultuur spreekt in haar advies waardering uit voor dit project, een mening die wij delen.

Het Rijk stelt voor de komende planperiode jaarlijks *f* 400.000,-- beschikbaar aan de oostelijke convenantpartners voor de ontwikkeling van de kunsteducatie met name in het voortgezet onderwijs. Hoewel nog verder gesproken moet worden over de voorwaarden die aan de projecten worden verbonden zijn wij van opvatting dat dit compositieproject van de Ereprijs uitstekend past binnen de doelstellingen.

Daarnaast heeft de Ereprijs een financieel probleem: al sinds het begin van het structurele provinciale subsidie lopen subsidie- en activiteitsniveau sterk uiteen. Met onze thans beschikbare financiële middelen zien wij geen ruimte om de, overigens gerechtvaardigde, verlangens te honoreren.

- * Het beleid met betrekking tot de concertpraktijk van De Ereprijs wordt ongewijzigd voortgezet. In 1996 zullen de output-afspraken opnieuw worden bekeken.
- * De educatieve activiteiten van de Ereprijs zullen door ons worden ingebracht bij de projecten die plaats gaan vinden in het kader van de verdere ontwikkeling van de cultuureducatie voor het voortgezet onderwijs.

j Music Meeting

Dit jaarlijkse multicultureel georiënteerde festival voor geïmproviseerde muziek en wereldmuziek zal vanwege het landelijke belang en de uitstekende kwaliteit de komende planperiode ook van het Rijk een structurele subsidie ontvangen.

De gemeente Nijmegen subsidieert *f* 40.800,-- en de provincie *f* 62.698,--. Wij besloten met de gemeente Nijmegen al eerder om, met ingang van 1995, de organisatie structureel te subsidiëren. Op incidentele basis subsidieerden wij de derde dag van dit festival (*f* 7.500,--). Wij zullen deze subsidie structureel maken.

- * De subsidie ten behoeve van het driedaagse festival Music Meeting wordt structureel verhoogd tot *f* 70.000,-- voor de duur van deze planperiode.

k Images

"Ondanks enkele kritische kanttekeningen beoordeelt de Raad voor Cultuur het festival Images positief." Met deze conclusie adviseert de Raad om het tweejaarlijkse beeldend- en objectentheaterfestival Images de komende planperiode een structurele subsidie te verstrekken. Wij onderschrijven het oordeel en de conclusie die daaraan is verbonden.

Met de voorbije drie festivals heeft men aangetoond een inhoudelijk belangwekkende programmering te kunnen realiseren.

Voor het Gelderse culturele klimaat is het van belang dat een festival met een dergelijke internationale importantie hier plaatsvindt. De gemeente Arnhem is dan ook, evenals het Rijk, van plan haar subsidie voor dit festival voort te zetten.

- * Wij zullen het tweejaarlijkse beeldend- en objectentheaterfestival Images gedurende de komende planperiode een structurele subsidie van f 100.000,-- per festival verstrekken.

l Gelderse Literaire prijs

Sinds 1990 kent Gelderland een eigen jaarlijkse literaire prijs die aanvankelijk bedoeld was voor jong Gelders literair talent. Met ingang van 1994 is de prijs tweejaarlijks geworden en met ingang van 1995 is gekoppeld aan het Gelderse literaire festival "De Wintertuin". De prijs is verbonden aan een wedstrijd, waarin van deelnemers een literaire bijdrage wordt gevraagd over een met Gelderland verbonden thema. De bijdragevorm (poëzie, essay, brief, novelle en dergelijke) wisselt per wedstrijd. De prijs is thans gesplitst in een bedrag voor een algemeen winnaar en, wanneer daar aanleiding voor is, een kleinere prijs voor een Gelders debutant. De prijs blijkt, in combinatie met het festival "De Wintertuin" een goed middel om de belangstelling voor literatuur te stimuleren.

- * De Gelderse literaire prijs wordt ook de komende planperiode eens per twee jaar te verleend in samenwerking met het literaire festival "De Wintertuin". Wij stellen hiervoor jaarlijks f 13.500,-- beschikbaar.

m Gelderse Cahiers

Met behulp van provinciale subsidie worden auteurs die in Gelderland woonachtig zijn of waren, voor het landelijk voetlicht gebracht met niet eerder gepubliceerd werk. Inmiddels zijn dertien delen in deze literaire reeks verschenen. Zowel door de inhoud als door de vormgeving werden de meeste delen met enthousiasme ontvangen. Wij willen de reeks daarom ook de komende vier jaar van financiële steun voorzien.

- * Aan de Stichting voor Kunst en Cultuur Gelderland wordt gedurende deze planperiode een subsidie van f 17.500,-- per jaar verstrekt voor de voortzetting van deze reeks.

n Internationaal Koor Festival

Dit grote vierjaarlijkse festival van amateurkoren werd in 1995, o.m. met een provinciaal subsidie van f 100.000,-- voor de derde maal in Arnhem gehouden. Er namen 91 koren uit 35 landen deel. Als ontmoetingsplaats voor koormuziek uit tal van culturen is het festival zeer waardevol. Ook voor ontwikkeling van het rijke Nederlandse koorleven met meer dan 9.000 koren en meer dan 400.000 leden is het festival van belang. Wij zullen daarom ook het volgende festival, dat pas in 2001 plaatsvindt, in beginsel financieel steunen.

- * De financiële ondersteuning aan het Internationaal Koor Festival wordt ongewijzigd voortgezet.

3 Financieel overzicht van de uitgaven podiumkunsten en literatuur

ORGANISATIE	1996	1997
	f	f
Podiumkunsten en literatuur		
Subsidieregeling productie podiumkunsten*	511.000	0
Subsidieregeling bijzondere (lokatie)producties		350.000
Subsidieregeling culturele activiteiten, festivals en literaire producties	245.725	232.225
Podiumcircuits	297.200	300.000
Introdans	721.766	721.766
InDependance	64.119	64.119
Teneeter	726.909	726.909
Het Gelders Orkest	300.000	300.000
Ereprijs	163.470	163.470
Music Meeting	62.698	70.000
Gelderse literaire prijs**	10.000	13.500
Gelderse cahiers**	17.500	17.500
Images***	140.000	50.000
Internationaal Koor Festival ****		
Uitvoeringskosten	12.000	12.000
	3.104.887	3.021.489

* van het budget 1996 is 70.000 eenmalig naar art. 75 gegaan

** budget 1996 is onderdeel van het totale activiteitenbudget 245.725 uit de totaalstelling gehaald i.v.m. dubbelstelling

*** budget 1996 is onderdeel van bijzondere activiteiten art. 75 (uit de totaalstelling gehaald komt terug bij art. 75)

**** Internationaal Koor Festival vindt plaats in 2001. Vanaf 1998 jaarlijks 25.000 reserveren.

Beeldende kunst en vormgeving

Inhoudsopgave:

- 1 Huidige beleid
- 2 Overwegingen en beleidsvoornemens
  - a de gemeenten
  - b projecten van individuele kunstenaars
  - c manifestaties
  - d vormgevingsbeleid
  - e provinciale kunstaankopen
  - f provinciale opdrachten voor kunst in de openbare ruimte
  - g Stichting Beeldende Kunst
  - h Gemeenschap Beeldend Kunstenaars
  - i documentaire fotografie
- 3 Financieel overzicht

1 Huidige beleid

Het "Beleidsplan Beeldende Kunst en Vormgeving" voor de periode 1993-1996 heeft als algemeen uitgangspunt: "Het stimuleren van de kwaliteit en de pluriformiteit van de beeldende kunst en vormgeving en de bevordering van de toegankelijkheid voor het publiek". Deze doelstelling werd vertaald in subsidieregelingen voor productie, spreiding en afname.

Concreet kent ons beleid de volgende onderdelen:

- a Incidentele subsidies: de expositievergoeding voor academieverlaters, de manifestatieregeling, projecten voor beeldend kunstenaars, kunstaankopen/opdrachten gemeenten en waterschappen.
- b Structurele subsidies: de Stichting Beeldende Kunst (SBK) voor de kunstuitleen en de tentoonstellingsdienst, de GBK voor 'Het Blad' en de organisatie van de Biënnale.
- c Provinciale kunstaankopen en kunst in de openbare ruimte.
- d Gelderse Vormgevingsprijs.

De scheppende beeldende kunst en vormgeving stimuleren wij via de projecten voor beeldend kunstenaars, de regeling voor aankopen en opdrachten voor gemeenten en waterschappen en de Gelderse Vormgevingsprijs.

De spreiding en de toegankelijkheid bevorderen wij met de expositievergoeding voor academieverlaters, de manifestatieregeling, via de SBK kunstuitleen en de tentoonstellingsdienst, de financiële ondersteuning van Het Blad en van de Biënnale. Overigens wordt voor de manifestaties, de Biënnale en de SBK vaak nieuw werk door kunstenaars geproduceerd.

Om het beleid te realiseren ontvingen wij een rijksbijdrage van f 2,7 miljoen jaarlijks. Hiernaast stelt het provinciaal bestuur eigen middelen beschikbaar voor de tentoonstellingsdienst SBK, de uitvoering van de percentageregeling op provinciale gebouwen en wegen en de aankoop van kunstwerken.

De rijksbijdrage dient aangewend te worden voor de bekostiging van voorzieningen in de provincies en gemeenten die ten doel hebben de mogelijkheden voor productie, spreiding en afname van werken van beeldende kunsten en vormgeving te bevorderen. Aan deze bijdrage zijn enkele voorwaarden verbonden, waarvan de belangrijkste zijn dat over de subsidieaanvragen een inhoudelijk advies wordt uitgebracht door onafhankelijke deskundigen en dat het bij kunstaankopen en opdrachten moet gaan om het werk van levende kunstenaars. Deze voorwaarden zijn verwerkt in onze subsidieregelingen.

Rijk, IPO en VNG sloten een convenant waarbij geregeld wordt dat gemeenten met meer dan 65.000 inwoners een afgesproken budget krijgen om een eigen beleid te kunnen voeren. Als uitwerking van dit convenant sloten wij overeenkomsten met Apeldoorn, Arnhem, Ede en Nijmegen en tevens met Rheden en Zutphen.

Inmiddels hebben partijen de wens te kennen gegeven dit convenant de volgende periode te willen voortzetten.

2 Overwegingen en beleidsvoornemens

Rijksbeleid, provinciaal en gemeentelijk beleid zijn complementair. Het Rijk is verantwoordelijk voor de beroepskosten, de provincie voor met name de productie en de presentatie en tenslotte de gemeenten voor de infrastructurele voorzieningen. Het Rijk heeft te kennen gegeven een dergelijke verdeling van verantwoordelijkheden te willen voortzetten. Naar verwachting zal ook de rijksbijdrage ongewijzigd blijven. Het Rijk zal daarbij aandringen op meer aandacht voor het vormgevingsbeleid.

Naast de vier subsidieregelingen bestaat de mogelijkheid om op grond van artikel 75 van de subsidieregeling (zaken van uitzonderlijk provinciaal belang) subsidie te verstrekken. Die mogelijkheid is echter om financiële redenen beperkt. Om dit te verruimen en daarmee de flexibiliteit van het provinciale beleid te vergroten, stellen wij voor jaarlijks uit het budget voor de beeldende kunst een bedrag van f 90.000,— voor dit doel te reserveren. Omdat het geld van de rijksbijdrage is geoormerkt voor de beeldende kunst dient ook dit geld, binnen de werking van artikel 75, geoormerkt te worden. Het wordt gereserveerd voor initiatieven op het terrein van de beeldende kunst die wij als waardevol ervaren en waarvoor geen beroep gedaan kan worden op de bestaande subsidieregelingen. Overigens blijft de mogelijkheid bestaan om bedragen te verschuiven tussen de vier subsidieregelingen voor incidentele subsidies.

a de gemeenten

Voor de realisering van ons beleid zijn de gemeenten natuurlijk essentieel. Voor de gemeenten kennen wij de regeling kunstaankopen en opdrachten en de convenanten. We moeten hier echter een onderscheid maken tussen de middelgrote en de kleinere gemeenten. De gemeenten Apeldoorn, Arnhem, Ede en Nijmegen tellen meer dan 65.000 inwoners en op grond daarvan hebben Rijk, IPO en VNG een convenant afgesloten waarin wordt overeengekomen dat deze gemeenten, uit de rijksbijdrage aan de provincie, één gulden per inwoner ontvangen om daarmee, samen met de gelden die deze gemeenten reeds voor dit doel inzetten, zelfstandig een beeldend kunstbeleid kunnen voeren. Daarnaast wordt voor gemeenten met een (in verhouding tot de omvang van de gemeente) zeer aanzienlijk beleid, grote aantallen kunstenaars en een infrastructuur die voor de beeldende kunst van belang is, de mogelijkheid geopend om een aanvullende bijdrage van 56 cent per inwoner te verstrekken. Het moet hierbij gaan om bestaand beleid zoals dit de afgelopen jaren is uitgevoerd. Beleidsvoornemens worden, afhankelijk van de mate waarin de voornemens resulteren in concrete activiteiten, betrokken bij de convenantafspraken voor een volgende periode. In onze provincie is dat van toepassing voor Arnhem en Nijmegen. Tenslotte bestaat er de mogelijkheid om met gemeenten die weliswaar kleiner zijn dan 65.000 inwoners, maar die een aanzienlijk eigen beeldend kunstbeleid hebben ontwikkeld, een convenant af te sluiten. Wij hebben dit gedaan met Zutphen en Rheden.

De ervaringen met deze convenanten zijn goed en wij zullen dit beleid dan ook ongewijzigd voortzetten. Ook op landelijk niveau zijn Rijk, IPO en VNG, op grond van de evaluatie, overeengekomen dat voortzetting van het convenant wenselijk is.

De grens van 65.000 inwoners is gekozen omdat de ervaring leert dat, in het algemeen, pas bij gemeenten van een dergelijke omvang voldoende kennis en maatschappelijk draagvlak bestaat om een enigszins substantieel zelfstandig beeldend kunstbeleid te kunnen voeren. Dit wil niet zeggen dat de animo in middelgrote en kleine gemeenten voor het voeren van een eigen beeldend kunstbeleid te kort schiet. Integendeel, mede gestimuleerd door de regeling voor gemeenten en waterschappen, wordt in veel gemeenten met enthousiasme gewerkt aan projecten op het terrein van de beeldende kunst. Dit neemt niet weg dat het opbouwen van voldoende artistiek-inhoudelijke deskundigheid voor een kleine gemeente niet eenvoudig is. Ter illustratie een voorbeeld. Subsidieverzoeken voor gemeentelijke kunstaankopen en -opdrachten dienen vergezeld te gaan van een advies van een gemeentelijke kunstcommissie of ter advisering te worden voorgelegd aan de provinciale adviescommissie. Voor kleine gemeenten is het vaak niet eenvoudig om een adviescommissie van voldoende professionele deskundigheid samen te stellen. Als men geen eigen commissie heeft en, vaak na een lang intern keuze- en besluitvormingstraject, het aankoopverzoek aan onze provinciale adviescommissie voorlegt kunnen de nodige spanningen ontstaan over het oordeel van onze adviescommissie. De provinciale adviescommissie is van mening dat bij een inhoudelijke begeleiding van het hele proces bij de betreffende gemeente een voor alle betrokkenen veel bevredigender resultaat kan worden bereikt dan bij een toets achteraf. Ook op het terrein van de beeldende kunstmanifestaties blijken de kleinere gemeenten vaak over te beperkte mogelijkheden te beschikken waardoor subsidieaanvragen de eindstreep niet halen omdat de kwaliteit onvoldoende blijkt. Deze gedachtengang van de adviescommissie maken wij graag tot de onze.

Wij willen deze gemeenten ondersteunen bij het ontwikkelen en uitvoeren van hun beeldend kunstbeleid door, in eerste instantie voor een periode van vier jaar, de Stichting voor Kunst en Cultuur Gelderland meer armslag te geven (0,5fte) voor de uitbouw van de steunfunctie gericht op de gemeenten. Tegelijk willen wij bij subsidieaanvragen voor aankopen en opdrachten de gemeentelijke kunstcommissie niet langer

facultatief maar als voorwaarde in de regeling opnemen. Aanvragen hoeven dan niet langer aan de provinciale adviescommissie te worden voorgelegd. Aan de gemeentelijke adviescommissie willen wij dan wel (beperkte) eisen stellen ten aanzien van de artistiek-inhoudelijke deskundigheid. Kleine gemeenten kunnen een aanvraag ook voorleggen aan een samen met andere gemeenten op te richten regionale adviescommissie of een adviescommissie van een grote buurtgemeente, uiteraard onder de voorwaarde dat een dergelijke commissie aan de voorwaarden van de regeling voldoet.

Gezien zijn stimulerende werking op het gemeentelijk beeldende kunstbeleid willen wij deze subsidieregeling voor aankopen en opdrachten voortzetten en zodanig uitbreiden dat ook op gemeentelijk niveau werkzame instellingen, eventueel door tussenkomst van de gemeente, een beroep kunnen doen op deze regeling. Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld verzorgingstehuizen. De verruiming kan worden bekostigd door het huidige subsidiepercentage, dat ook landelijk gezien wel zeer ruimhartig is, te verlagen van 75% naar 50%. De regeling staat open voor gemeenten én waterschappen.

Tenslotte zij vermeld dat alle gemeenten, dus ook de convenantgemeenten, voor projecten die buiten het geëigende subsidiekader vallen, een beroep kunnen doen op de z.g. vrije ruimte.

- * Het convenant met Apeldoorn, Arnhem, Ede, Nijmegen, Zutphen en Rheden wordt ongewijzigd voortgezet.
- * De Stichting voor Kunst en Cultuur Gelderland wordt in staat gesteld (met 0,5 fte) de steunfunctie beeldende kunst, gericht op de gemeenten uit te voeren.
- * De omvang van de z.g. vrije ruimte wordt vergroot en is ook beschikbaar voor grotere gemeentelijke projecten die buiten het geëigende subsidiekader vallen. Ook convenantgemeenten kunnen hierop een beroep doen.
- * De regeling voor kunstaankopen en opdrachten wordt verbreed naar gemeentelijke instellingen.
- * Gemeenten dienen, om voor subsidie op aankopen en opdrachten in aanmerking te komen, te beschikken over een eigen artistiek-inhoudelijk deskundige kunstcommissie.
- * De provinciale subsidie voor aankopen en opdrachten van gemeenten wordt verlaagd van 75% naar 50%. Het totale budget blijft ongewijzigd.

b projectsubsidies voor individuele kunstenaars en vormgevers

De subsidiëring/ondersteuning van individuele kunstenaars en vormgevers is primair een verantwoordelijkheid van het Rijk. De rijksregelingen voorzien echter voornamelijk in de beroepskosten van een beperkt aantal kunstenaars en vormgevers. Voor een levendig kunstklimaat in de regio blijft er daarom behoefte aan een subsidieregeling voor projecten van beeldend kunstenaars en vormgevers. Momenteel kennen we voor individuele kunstenaars twee subsidieregelingen.

Er is de regeling voor expositievergoeding voor recent afgestudeerde jonge kunstenaars en de regeling voor projectsubsidies.

Jonge kunstenaars kunnen thans maximaal f 400,-- ontvangen voor expositievergoeding (totaalbudget f 45.000,--). Via de subsidieregelingen voor projecten kunnen beeldend kunstenaars en vormgevers maximaal f 10.000,-- subsidie ontvangen voor projecten. Het totale budget voor die regeling bedraagt f 400.000,--. Jaarlijks werd op grond van deze regeling gemiddeld voor een totaalbedrag van f 300.000,-- toegekend. Dit wil niet zeggen dat aan deze regeling onvoldoende behoefte bestaat. Het betekent veeleer dat het geraamde budget in verhouding tot het aantal Gelderse kunstenaars, dat in principe voor een subsidie in aanmerking komt, te ruim was. Het gaat hierbij niet om een beroepskostenregeling (inkomensvoorziening) maar om de productie en presentatie van beeldende kunst of vormgeving.

Over de jaren 1994, 1995 en 1996 werd respectievelijk aan 43, 34 en 30 kunstenaars of vormgevers een subsidie toegekend van gemiddeld f 8.500,--. Dit neemt niet weg dat de regeling op onderdelen verduidelijkt en genuanceerd moet worden. De huidige regeling legt een nadrukkelijk accent bij het aspect ontwikkeling. Een kunstenaar of vormgever moet hierbij duidelijk een nieuwe richting in zijn artistiek-inhoudelijke loopbaan aantonen. Veel kunstenaars of vormgevers ontwikkelen zich echter veel meer geleidelijk, via een evolutionair proces. Deze kunstenaars of vormgevers dreigen in de huidige regeling, wellicht onbedoeld, tussen de wal en het schip te raken. Wij wensen in een nieuwe regeling het aspect ontwikkeling meer te zien als een evolutionair proces. Met andere woorden: de huidige regeling stimuleerde kunstenaars of vormgevers projecten in te dienen waarbij het vernieuwende element niet zelden

een geforceerde indruk maakte. In de nieuwe regeling willen wij ook bestendinging en verdieping van kwalitatief goed werk in aanmerking laten komen voor provinciale ondersteuning.

De expositievergoeding voor academieverlaters functioneert te beperkt. Slechts enkele kunstenaars of vormgevers per jaar doen een beroep op de regeling. Uit de contacten die wij met deze kunstenaars hebben blijkt dat de regeling niet aansluit bij de behoeften.

Toch is het noodzakelijk om juist talentvolle academieverlaters in staat te stellen een beroepspraktijk op te bouwen.

De praktijk leert echter dat de regeling voor projectsubsidies vooral ten goede komen aan kunstenaars of vormgevers die al geruime tijd werkzaam zijn. Academieverlaters voldoen in de regel niet aan de vrij hoge artistiek-inhoudelijke eisen van de regeling. Vooral het (logischerwijs) nog ontbreken van een oeuvre van enige omvang, op grond waarvan de artistiek inhoudelijke ontwikkeling wordt beoordeeld is hiervan de oorzaak. Natuurlijk is het wel van belang dat jonge, talentvolle kunstenaars of vormgevers in staat gesteld worden een dergelijk oeuvre op te bouwen. Beoordeling van aanvragen kan in zo'n geval onder meer plaatsvinden op basis van recent vervaardigd beeldend werk, zonder dat er sprake behoeft te zijn van een uitgebreid oeuvre.

Met het oog hierop zijn wij voornemens om een afzonderlijke subsidiemogelijkheid met een maximum subsidie van f 3.000,- te creëren voor talentvolle startende kunstenaars of vormgevers die (nog) niet kunnen voldoen aan de voorwaarden van de gewone regeling.

De regeling voor projectsubsidies willen wij om budgettaire redenen de maximum subsidie verlagen van maximaal f 10.000,- naar f 8.000,-. Natuurlijk betekent dit in een aantal gevallen een financiële beperking voor de in te dienen projecten. Wij zijn van mening dat, gelet op de ervaringsgegevens van de laatste jaren, ook met een maximum subsidie van f 8.000,- waardevolle projecten gerealiseerd kunnen worden. Zeker gezien het feit dat deze regeling geen maximum stelt aan het subsidiepercentage (100% van de subsidiabele projectkosten komen voor een subsidie in aanmerking).

Als gevolg van de voorgestelde wijzigingen in de regeling verwachten wij dat de subsidievraag de komende jaren zal stijgen van ongeveer 30 tot 40 toekenningen (van gemiddeld f 7.000,-) per jaar. Daarnaast ramen wij het aantal toekenningen voor academieverlaters op 20 per jaar. Met het oog hierop achten wij een budget voor deze regeling van f 350.000,- toereikend.

- * De maximale subsidie wordt verlaagd van f 10.000,- naar f 8.000,-.
- * De subsidieregeling voor expositievergoeding van academieverlaters wordt beëindigd.
- * Analoog aan de regeling voor projectsubsidies voor individuele beeldend kunstenaars komt er een subsidieregeling voor getalenteerde beginnende kunstenaars met een maximale subsidie van f 3000,-.
- * Het budget projectsubsidies voor beeldend kunstenaars wordt verlaagd van f 400.000,- naar f 350.000,-.

c manifestaties beeldende kunst en vormgeving

Manifestaties zijn een uitstekend instrument om uitvoering te geven aan twee belangrijke doelen van het provinciale kunst- en vormgevingsbeleid: spreiding en participatie. Omdat in de begroting voor manifestaties die voor een subsidie in aanmerking willen komen, een bedrag moet zijn opgenomen voor een redelijke vergoeding van de participerende kunstenaars, levert deze regeling ook een bijdrage aan de inkomenspositie van de kunstenaars. Jaarlijks is hiervoor f 120.000,- beschikbaar. Ondanks het goed functioneren van de regeling kunnen enkele nuanceringen het functioneren nog verbeteren.

De huidige regeling maakt geen onderscheid tussen grote en kleine manifestaties: alle manifestaties, zowel zeer grote met een totaalbudget van enige tonnen of meer, zoals Beelden op de Berg (Wageningen), het AVE festival of Fort Asperen, als kleine (b.v. kunstdebatten in O42, Studium Generale Nijmegen) kunnen nu aanspraak maken op een maximum subsidie van f 40.000,-.

Manifestaties in gemeenten, waar voorheen geen sprake was van activiteiten op het terrein van de beeldende kunst of vormgeving, moesten soms worden afgewezen omdat ze onvoldoende voldeden aan de criteria van de regeling, terwijl deze initiatieven uit het oogpunt van spreiding en toegankelijkheid soms juist zeer waardevol waren.

Omdat de regeling enigszins is uitgebreid en op grond van ervaringsgegevens van de laatste jaren, stellen wij voor het budget te verhogen van f 120.000,-- naar f 200.000,--.

- * De grote manifestaties, met minimaal een provinciale uitstraling, ontvangen een maximale subsidie van f 40.000,--. Ook de z.g. convenantgemeenten kunnen hiervoor in aanmerking komen.
- * De kleinere manifestaties die door hun artistiek-inhoudelijke concept van grote betekenis zijn voor het beeldende kunst- of vormgevingsklimaat in Gelderland ontvangen een maximale subsidie van f 10.000,--. Ook de z.g. convenantgemeenten kunnen hiervoor in aanmerking komen.
- * De kleinere manifestaties met hoofdzakelijk een gemeentelijk of regionaal karakter, waarbij slechts beperkt kan worden voldaan aan de criteria van het huidige artikel 49, die echter wel een stimulans betekenen voor de ontwikkeling van de beeldende kunst of vormgeving in de desbetreffende gemeente of regio, ontvangen een maximale subsidie van f 10.000,--. De z.g. convenantgemeenten zijn van dit onderdeel van de regeling uitgezonderd.
- * Het budget voor manifestaties wordt verhoogd van f 120.000,-- tot f 200.000,--.

d vormgevingsbeleid

Het vormgevingsbeleid is een relatief nieuw onderdeel van het provinciale kunstbeleid. Een belangrijk element van dit beleid is de toekenning van de Gelderse Vormgevingsprijs. De prijs zelf bedraagt f 25.000,--. Alhoewel de prijs slechts twee keer is toegekend, mag dit initiatief zich, zowel in de ogen van de vormgevers als in de ogen van ondernemend Gelderland, in een grote belangstelling verheugen. Het toekennen van de prijs beoogt enerzijds de markt te stimuleren om gebruik te maken van goede vormgevers en anderzijds vormgevers te stimuleren om aansluiting te zoeken bij productietechnieken en distributiefaciliteiten van het bedrijfsleven. Vooral omdat dit project samen met de afdeling Economische Zaken wordt uitgevoerd, krijgt het doel van de prijs, het bevorderen van samenwerking tussen vormgever en producent, daadwerkelijk gestalte. Om er voor te zorgen dat het niveau van de inzendingen op een voldoende hoog peil blijft en om voldoende tijd en middelen beschikbaar te houden voor de spin-off activiteiten, zal de prijs niet meer jaarlijks maar eens in de twee jaar worden toegekend. In 1995 kende de jury twee prijzen toe. Eén voor het beste ondernemersinitiatief en één voor het beste vormgeversinitiatief. In de komende jaren zal de prijs in principe weer toegekend worden aan één winnaar. De jury kan, afhankelijk van de aard en de kwaliteit van de genomineerden, echter ook besluiten géén, dan wel twee prijzen toe te kennen.

Ook binnen de andere beleidsonderdelen van de beeldende kunst komt de vormgeving, zij het in bescheiden mate, aan de orde. Maar vormgeving heeft ook raakvlakken met andere provinciale beleidsterreinen. Te denken valt aan provinciale bemoeienis van stad en land, recreatie en infrastructuur. In de komende planperiode zal bezien worden of vormgevingsbeleid hieraan een bijdrage kan leveren.

- * De Gelderse Vormgevingsprijs eens in de twee jaar uit te reiken.
- * De komende planperiode wordt onderzocht of het vormgevingsbeleid een bijdrage kan leveren aan andere beleidsterreinen waarvoor de provincie verantwoordelijk is.

e provinciale kunstaankopen

Elk jaar wordt kunst aangeschaft voor de aankleding van de provinciale gebouwen. Een provinciale aankoopcommissie, bestaand uit overwegend externe deskundigen, koopt hedendaagse kunst van in leven zijnde Gelderse kunstenaars. Op die manier is er een kunstcollectie van hoge kwaliteit opgebouwd. Deze collectie kent echter door zijn doelstelling, aankleding van de provinciale gebouwen, tegelijk ook zijn beperkingen. Ook bij de evaluatie van het aankoopbeleid werd gewezen op deze beperking. De aankopen zijn dan ook geen afspiegeling van de Gelderse beeldende kunst in zijn algemeenheid.

De kwaliteit van de Gelderse beeldende kunst rechtvaardigt echter volledig een dergelijke gericht opgebouwde collectie. Het opbouwen van een dergelijke collectie is echter alleen zinvol als deze collectie toegankelijk is voor het publiek. Het tentoonstellen van de kunst in de provinciale gebouwen alleen, is hiervoor ontoereikend. Het betrekken van de Gelderse musea voor hedendaagse kunst, het inschakelen van de Tentoonstellingsdienst en het formuleren van een ruimhartig bruikleenbeleid, zijn hiervoor goede mogelijkheden. In de eerste helft van 1997 zullen wij in een afzonderlijke notitie aan de Commissie Jeugd, Welzijn en Cultuur voorstellen ontwikkelen voor het provinciale aankoopbeleid. In deze notitie zullen wij onder meer aangeven op welke wijze wij één of meer Gelderse musea bij dit beleid zullen betrekken. Vooruitlopend hierop reserveren wij voor de aankopen van kunst die dient ter aankleding van de provinciale gebouwen voor 1997 f 30.000,--. Daarnaast voegen wij voor 1997 een bedrag van f 45.000,-- toe aan de vrije ruimte. Dit bedrag is, afhankelijk van hetgeen in het kader van de Notitie Aankoopbeleid wordt besloten, in beginsel beschikbaar om in 1997 te besteden voor het aankopen van werk van Gelderse kunstenaars.

In het kader van het Programma Kunst en Cultuur 1998 zal het definitieve budget voor het aankoopbeleid worden bepaald.

Voor de aankopen van kunst die dient ter aankleding van de provinciale gebouwen, willen wij een bedrag van f 30.000,-- jaarlijks beschikbaar stellen. Hiervan is f 15.000,-- structureel afkomstig uit de autonome middelen van de provincie. Dit bedrag wordt, net als bij de aankoopregeling voor de gemeenten, aangevuld met 50% uit het budget van de rijksbijdrage. De aankopen geschieden door een kleine aankoopcommissie van interne en externe deskundigen. Om te garanderen dat er een relatie blijft met het provinciale beeldende kunstbeleid wordt het secretariaat van beide commissies vervuld door de sectie Cultuur van de provincie.

Los van het provinciale aankoopbeleid bouwde de Tentoonstellingsdienst aan een collectie Gelderse kunstenaarsboeken. Bezien zal worden hoe het beheer en de presentatie van deze verzameling, die een verrassend en weinig bekend aspect van de beeldende kunst betreft, geïntegreerd kan worden in de hiervoor geschetste 'Collectie Gelderse kunst'. Dit laatste uiteraard in nauw overleg met de eigenaar en initiator van deze collectie kunstenaarsboeken: de Tentoonstellingsdienst.

- * Het totale aankoopbudget voor 1997 wordt verlaagd van f 85.000,-- tot f 75.000,-- (waarvan f 45.000,-- voorlopig in het budget van artikel 75 is opgenomen).
- * Aankopen voor de aankleding van provinciale gebouwen zullen geschieden door een commissie bestaande uit twee kunstenaars en de beheerder van de provinciale huiscollectie. Hiervoor is een jaarlijks budget beschikbaar van f 30.000,--.
- * In de eerste helft van 1997 zullen wij aan de Commissie Jeugd, Welzijn en Cultuur voorstellen presenteren voor het provinciale aankoopbeleid. Hiervoor reserveren wij vooralsnog f 45.000,--.

f provinciale opdrachten voor kunst in de openbare ruimte

In onze provincie komen langs twee lijnen grotere opdrachten voor kunst in de openbare ruimte tot stand. Binnen de rijksbijdrage is, in onze voorstellen, per jaar een bedrag van f 125.000,-- gereserveerd voor dit doel. Verder is met ingang van 1994 de provinciale Percentageregeling met vier jaar verlengd. Die regeling houdt in dat bij provinciale wegen en gebouwen één procent van de bouwsom beschikbaar is voor kunsttoepassing.

Eveneens in 1994 verscheen de Notitie Kunstopdrachtenbeleid. De beleidslijn voor kunstopdrachten in het buitengebied werd naar aanleiding hiervan inhoudelijk wat specifiek gericht op het Gelders landschap.

Wij willen de komende periode meer dan voorheen aansluiten bij initiatieven van gemeenten en andere grondeigenaren. Hierdoor kan ook het draagvlak voor deze monumentale kunstwerken worden vergroot. Dit betekent dat ook kunstopdrachten in de bebouwde omgeving, of op de grens van stad en land in principe mogelijk zijn. Ook zal worden gestreefd naar een gelijkmatiger spreiding van locaties en er wordt waar mogelijk het publiek beter betrokken bij en geïnformeerd over de kunstopdrachten. De wijze waarop dit gebeurt wordt per kunstopdracht bezien.

In het Collegeprogramma 1995-1999 is vastgelegd dat: "Ook archeologische opgravingen en restauraties kunnen worden gefinancierd uit de zogenaamde 1%-regeling bij grote projecten."

Deze Percentageregeling geldt voor provinciale wegen en gebouwen.

Gezien dit voornemen en het feit dat de werkingsperiode van de thans vigerende percentageregeling eindigt met ingang van 1 januari 1998 stellen wij voor het bestaande beleid vooralsnog te continueren. In 1997 zullen wij voorstellen presenteren die de intenties zoals verwoord in het collegeprogramma vormgeven.

Naast de opdrachten op grond van de 1%-regeling infrastructurele werken, willen wij uit het kunstenbudget tweejaarlijks één monumentale kunstopdracht met een gemiddeld budget van f 300.000,-- en één kleinere opdracht met een gemiddeld budget van f 100.000,-- realiseren. De ervaring leert dat, om inhoudelijke en praktische redenen, een groter aantal opdrachten in de praktijk moeilijk haalbaar is. Dit betekent dat voor deze planperiode, naast de 1%-regeling, een budget nodig is van minimaal f 800.000,--. Omdat door bestaande reserveringen al een budget van (ongeveer) f 300.000,-- beschikbaar is (restant Percentageregeling nieuwbouw provinciale kantoren), volstaat een jaarlijkse reservering van f 125.000,--.

- * Voor kunst in de openbare ruimte is jaarlijks f 125.000,-- beschikbaar uit het kunstbudget.
- * de Percentageregeling voor provinciale gebouwen en wegen wordt vooralsnog voortgezet. Wij zullen in 1997 voorstellen presenteren met betrekking tot de financiering van archeologische bodemvondsten en restauraties uit de Percentageregeling.

g Stichting Beeldende Kunst

De SBK verzorgt twee centrale activiteiten, de Kunstuitleen en de Tentoonstellingsdienst.

De kunstuitleen probeert via een leensysteem een zo groot mogelijke spreiding van hedendaagse beeldende kunst bij een breed publiek te bereiken. Hierdoor wordt tevens de positie van de professionele beeldend kunstenaar versterkt. Dankzij het organisatiemodel van de SBK, één organisatie met 8 vestigingen gespreid over de hele provincie, wordt op uiterst efficiënte wijze het beleid gerealiseerd. De voorwaarden voor budgetsubsiëring voor de periode 1996-1999 zijn recent door de Staten vastgesteld. De provinciale subsidie van f 543.891,-- is bestemd voor de verwerving van de collectie. Men realiseert tenminste 4.000 abonnementen, het aantal vestigingen bedraagt minimaal 8 en bij de verwerving van de collectie wordt een beroep gedaan op een selectiecommissie (zie verder bijlage 3 bij het Programma Kunst en Cultuur 1996).

De Tentoonstellingsdienst heeft als taak om brede bekendheid te geven aan ontwikkelingen in de hedendaagse kunst door het maken van reizende informatieve en educatieve tentoonstellingen. De educatieve tentoonstellingen, die in samenwerking met de steunpunten voor kunstzinnige vorming en de Stichting voor Kunst en Cultuur Gelderland ontwikkeld worden, richten zich op het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. Ook met de Tentoonstellingsdienst zijn wij voor de periode van 1996-1999 budgetsubsiëring overeengekomen. Men heeft een permanent aanbod van minimaal 20 verschillende tentoonstellingen waarvan 6 informatief. Jaarlijks maakt men minimaal drie nieuwe tentoonstellingen waarvan tenminste één informatief en één educatief. De informatieve tentoonstellingen dienen per jaar op minimaal 25 locaties te worden gepresenteerd en de educatieve op minimaal 150 scholen voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs (zie verder bijlage 3 Programma Kunst en Cultuur 1996).

Daarnaast verwerft en beheert men de Gelderse bibliotheek van kunstenaarsboeken. De tentoonstellingsdienst ontvangt per jaar ruim f 200.000,-- structurele subsidie.

- * Het beleid voor de Kunstuitleen en de Tentoonstellingsdienst tot 1999 wordt ongewijzigd voortgezet.

h Gemeenschap Beeldend Kunstenaars

De vereniging van beroeps beeldend kunstenaars in Gelderland, de GBK, ontvangt een jaarlijkse subsidie van f 15.000,-- voor de uitgave van het Gelderse kunsttijdschrift "Het Blad". Deze bijdrage zal jaarlijks aangepast worden aan de index, die ook door het Rijk wordt toegepast op de hoogte van de Rijksbijdrage Beeldende Kunst. Dit periodiek richt zich op een breder publiek dan de Gelderse kunstenaars.

Verspreiding vindt ook plaats via de vestigingen van de kunstuitleen. In 1997 willen GBK en Kunstuitleen bezien of de bredere redactionele opzet aan zijn doel beantwoordt. De hoogte van de toekomstige financiële steun zal van het resultaat van die evaluatie afhangen.

De GBK kan (net als andere beroepsorganisaties) geen subsidie ontvangen voor belangenbehartiging. Voor de projectmatige activiteiten ontvangt de GBK met enige regelmaat een provinciaal subsidie. De kunstcentra ontvangen een exploitatiesubsidie van de betreffende gemeenten.

Dit alles neemt niet weg, dat wij de wens van de GBK voor een meer structurele financiële basis zeer reëel achten. Om voor een deel tegemoet te komen aan het verzoek van de GBK, staan wij in beginsel positief tegenover het uitbreiden van de meerjarige subsidieafspraken met de GBK voor grote projecten, zoals manifestaties. Deze afspraken zouden moeten gelden voor een periode van vier jaar. Een vast deel van de jaarlijkse bijdrage kan aangewend worden voor de bureaunkosten die de GBK maakt voor de organisatie en begeleiding van de projecten. In concreto denken wij aan een vast jaarlijks bedrag waarvoor de GBK als tegenprestatie in de komende vier jaar een vooraf te bepalen aantal grote manifestaties organiseert. Gedacht kan worden aan bestaande manifestaties als AVE of de Biënnale. Ook de plannen van de GBK om samen met de gemeente Apeldoorn een "Biënnale buiten" te organiseren passen hierin. Zowel bij formuleren van de afspraken vooraf, als bij het evalueren van de projecten achteraf, zal, voor wat betreft het artistiek-inhoudelijk oordeel, de provinciale adviescommissie hierbij worden betrokken.

- * In 1997 zal de hoogte van financiële steun aan Het Blad beoordeeld worden.
- * Eind 1996 zal een besluit worden genomen over de structurele ondersteuning van de biënnales gedurende de periode 1997-2000.

i documentaire fotografie

Fotografie, en meer in het bijzonder de documentaire fotografie, vormt nog geen onderdeel van ons kunstbeleid. Voor sommige fotografieprojecten (de z.g. autonome fotografie) kan ook nu subsidie worden verstrekt binnen de voorwaarden van de regeling projectsubsidies voor individuele kunstenaars. De documentaire fotografie wordt echter in het algemeen gezien als een zelfstandig onderdeel van het beeldend kunstbeleid.

Wij willen in eerste instantie documentaire fotografieopdrachten verstrekken om het heden te documenteren voor de toekomst. Wij willen dat laten doen door fotografen die, binnen de context van de opdracht, door hun kwaliteit en hun visie, in staat moeten worden geacht om op kwalitatief hoog niveau een dergelijke opdracht te realiseren.

Bij de documentaire fotografie bevinden we ons op het grensgebied van de individuele opvatting en expressie van de fotograaf en anderzijds de wens van de opdrachtgever om bepaalde zaken te documenteren. De opdrachtgever zoekt geen zo neutraal mogelijke registratie, maar de visie van een fotograaf die is vormgegeven in zijn/haar stijl. Sommige opdrachtgevers nodigen fotografen uit om met voorstellen voor opdrachten te komen. Men geeft maximale vrijheid aan de fotografen en hoopt aansluiting te vinden bij hun sterkste kanten. Anderen presenteren opdrachten in de vakpers en nodigen fotografen uit hiervoor voorstellen te doen.

Wij zijn voorstander van deze laatste variant zonder de eerste van de hand te willen wijzen. Wij willen deze planperiode jaarlijks twee documentaire foto-opdrachten verstrekken die betrekking hebben op aspecten van Gelderland. Thans zijn, hierop vooruitlopend, twee opdrachten verstrekt. Eén over het veranderende Gelderse landschap en één over het Gelders industrieel erfgoed. Dit laatste naar aanleiding van het Jaar van het Industrieel Erfgoed.

- * Jaarlijks zullen er twee documentaire fotografieopdrachten verstrekt worden over aspecten van de provincie Gelderland. Per opdracht is f 15.000,-- beschikbaar.

3 Financieel overzicht van de uitgaven beeldende kunst en vormgeving

ORGANISATIE	1996	1997
	f	f
Beeldende kunst en vormgeving		
Convenantgemeenten	890.000	895.000
Subsidieregeling kunstaankopen en opdrachten gemeenten	230.000	230.000
Regeling projectsubsidies individuele kunstenaars	400.000	350.000
Subsidieregeling expositievergoeding academie-verlaters	20.000	0
Subsidieregeling manifestaties	120.000	200.000
Vormgevingsbeleid	25.000	25.000
Provinciale kunstaankopen	85.000	30.000
Provinciale opdrachten voor kunst in openbare ruimte	215.000	125.000
Percentageregeling	PM	PM
Stichting Beeldende Kunst Gelderland inzake Collectievorming	543.891	543.891
Tentoonstellingsdienst	209.138	209.138
Gemeenschap Beeldende Kunstenaars		
– uitgave "Het Blad"	15.000	15.000
– Biennale	30.000	30.000
Steunfunctie 0,5 fte		43.000
Documentaire fotografie	17.685	35.000
Uitvoeringskosten	54.660	54.660
	2.855.374	2.785.689

Cultuurbeheer

Inhoudsopgave:

- 1 Huidige beleid
- 2 Overwegingen en beleidsvoornemens
  - a musea
  - b historische publicaties
  - c gekwalificeerd archiefbeheer
  - d Gelders Oudheidkundig Contact (GOC)
  - e Museum G.M. Kam
  - f Vrienden der Geldersche Kasteelen
  - g Airbornemuseum
  - h streekdocumentatiecentra:
    - 1 Staring Instituut
    - 2 IJsselacademie
    - 3 Tweestromenland
  - i Werkgroep Kadastrale Atlas Gelderland
- 3 Financieel overzicht

1 Huidige beleid

Dankzij een rijk historisch verleden en omdat velen zich erg betrokken voelen bij dit verleden kennen we tal van musea, oudheidkamers, archieven, documentatiecentra, kastelen, monumenten en publicaties. De provinciale steunfunctie ten behoeve van de musea, het Gelders Oudheidkundig Contact, ondersteunt bijna 200 musea, oudheidkamers en historische verenigingen. Wij hebben de afgelopen jaren een accent gelegd op het kwaliteitsbeheer, de toegankelijkheid en de instandhouding van het culturele erfgoed.

De instandhouding en het beheer van het erfgoed bevorderen wij via de scholing en ondersteuning van het GOC, de activiteiten van Museum Kam, de Vrienden der Geldersche Kasteelen, via onze subsidieregelingen voor musea en het gekwalificeerde archiefbeheer.

De toegankelijkheid stimuleren wij via de subsidieregeling voor musea, de regeling voor historische publicaties en de activiteiten van het GOC naar de historische verenigingen, de oudheidkamers en de musea.

Ook streekdocumentatiecentra leveren, met onze financiële ondersteuning een wezenlijke bijdrage aan de instandhouding, het beheer en de toegankelijkheid van ons erfgoed.

Voor dit doel kennen wij drie subsidieregelingen die incidentele subsidies verstrekken:

- a de regeling voor musea voor het voeren van beheer, het verrichten van onderzoek, en het uitoefenen van de publieksfunctie;
- b de regeling voor historische publicaties;
- c de regeling voor gekwalificeerd archiefbeheer.

Jaarlijks is f 435.325,-- beschikbaar voor deze eenmalige subsidies.

Naast deze incidentele subsidies werden structurele subsidies verstrekt aan het Gelders Oudheidkundig Contact, het Staring Instituut, de IJsselacademie, de Vereniging Tweestromenland, de Werkgroep Kadastrale Atlas Gelderland, het provinciaal Museum G.M. Kam, de Vrienden der Geldersche Kasteelen en het Airbornemuseum.

Het totaal van de structurele subsidies bedraagt jaarlijks f 3.236.212,--.

2 Overwegingen en beleidsvoornemens

a musea

De subsidieregeling voor de Gelderse musea beoogt financiële ondersteuning voor het voeren van beheer, het verrichten van onderzoek en het uitoefenen van de publieksfunctie. Voor dit doel is jaarlijks f 412.000,-- beschikbaar. De afgelopen jaren heeft er een stevig accent gelegen op het verbeteren van het beheer. Dankzij het Deltaplan voor het Cultuurbehoud en een aanvullende subsidie van de provincie Gelderland is de achterstand op het terrein van behoud en beheer van de collecties aanzienlijk ingelopen. Het gevolg hiervan is echter geweest dat de investeringen in de publieksfunctie wat zijn achtergebleven. De subsidieregeling biedt ons de mogelijkheid om de subsidiegelden evenwichtiger tussen de drie doelstellingen te verdelen.

De provinciale adviescommissie constateert dat de regeling zeker aansluit bij de noden van de kleine musea en dat de regeling ook zeker voortgezet dient te worden. De commissie constateert tevens dat er weinig behoefte is aan een uitbreiding van het aantal musea, maar veel meer aan een verbetering van de bestaande musea. Men spreekt zelfs over het tegengaan van wildgroei. In de provincie Noord-Holland start in het eerste kwartaal van 1997 een pilot-project. De Stichting Landelijk Contact van Museumconsulenten en de Nederlandse Museum Vereniging streven ernaar de museumnormering in heel Nederland uit te voeren. Het GOC zal daarin participeren. Voorshands is de bepaling van de criteria waaraan een museum moet voldoen de eerste stap die gezet moet worden.

De adviescommissie vraagt tenslotte aandacht voor de educatie. Zij signaleert een verhoogde aandacht voor dit specifieke aspect van de presentatiefunctie. Wij delen deze opvatting van de commissie. Ook wij menen dat onder andere de samenwerking met scholen verbeterd kan worden. Bij het hoofdstuk "kunstzinnige vorming en amateurkunst" van deze nota geven wij aan dat wij op dit punt ons beleid willen intensiveren.

Wij geven daar ook aan dat wij de steunfunctieorganisatie voor de musea, het Gelders Oudheidkundig Contact (GOC) hierbij willen betrekken.

- * De subsidieregeling voor musea wordt ongewijzigd voortgezet. Over de educatieve taken van de musea zullen wij de eerste helft van 1998 aan de Statencommissie voorstellen presenteren.

b historische publicaties

Voor de uitgave van publicaties die van belang zijn voor de provincie Gelderland of een gedeelte daarvan kan een maximale subsidie van f 10.000,- worden verstrekt. Voor het verrichten van onderzoek kan maximaal f 5.000,- subsidie worden verleend. In totaal is jaarlijks f 43.925,- beschikbaar. Bij de beoordeling van de aanvragen is de kwaliteit van de publicatie het belangrijkste beoordelingscriterium. Jaarlijks worden 7 tot 8 subsidieaanvragen gehonoreerd. De belangrijkste afwijzingsgrond is het overwegend lokale karakter dat veel aanvragen hebben. Het budget is over het algemeen toereikend.

In het verleden hebben wij de uitgave van de geschiedenis van Gelderland in drie delen gesubsidieerd. Het eerste deel, dat de periode tot 1492 beschreef verscheen in 1966, deel 2 beschreef de periode 1492-1795 en verscheen in 1975. Over de productie van deel 3 zijn destijds afspraken gemaakt maar wij moeten nu vaststellen dat de auteur deze taak waarschijnlijk niet tot een goed einde zal kunnen brengen. De vraag doet zich nu voor of het verstandig is om dat derde deel in die vorm alsnog te laten schrijven.

Wij menen dat één allesomvattende studie van Gelderland voor de periode van 1795 tot bijvoorbeeld 1945 zal leiden tot een handboek dat slechts voor weinigen interessant is. Zonder het nut van de eerdere twee delen te willen bagatelliseren moeten we toch vaststellen dat het hier qua opzet een enigszins gedateerde vorm van geschiedschrijving betreft. Mochten wij desondanks besluiten om een historicus uit te nodigen dit derde deel te gaan schrijven dan moeten we daarvoor zeer aanzienlijke bedragen reserveren.

Gezien de beperkte groep die met een dergelijke brede studie kan worden bereikt en gezien het feit dat een dergelijke studie op onderdelen natuurlijk snel veroudert, zijn wij er voorstander van een andere, meer thematische, opzet. Wij willen daarom bevorderen dat jaarlijks een tot twee publicaties verschijnen over de periode na 1795 die we kunnen aanmerken als deelstudies. Zo ontstaat dan in de loop der jaren een beeld van de nieuwste Gelderse geschiedenis.

In tegenstelling tot de bestaande subsidieregeling zouden voor deze publicaties ook, tot een zeker maximum, loonkosten voor subsidie in aanmerking moeten kunnen komen. Over de opname in deze reeks zou geoordeeld moeten worden door een redactiecommissie, waarin onder andere historici en Rijksarchief vertegenwoordigd zouden moeten zijn, terwijl ook een relatie met de huidige adviescommissie wenselijk is. Wij denken voorsnog aan een provinciale subsidie van maximaal f 50.000,- per publicatie, zijnde maximaal 50% van de totale kosten. De subsidieregeling voor deze reeks is een aanvulling op de bestaande subsidiemogelijkheid voor historische publicaties.

Wij verwachten dat op deze wijze een reeks zal kunnen ontstaan, die in zijn totaliteit voor grotere groepen interessant zal zijn, die door de deelstudies diepgravender zal kunnen zijn en die daardoor op langere termijn zijn waarde behoudt.

- * De subsidieregeling voor historische publicaties wordt ongewijzigd voortgezet.
- * Een nieuwe subsidieregeling bevordert dat deelstudies over de geschiedenis van Gelderland na 1795 worden gepubliceerd. Voor dit doel willen wij jaarlijks f 70.000,- beschikbaar stellen.

c gekwalificeerd archiefbeheer

De afgelopen periode is het beleid erop gericht geweest historische overheidssarchieven onder beheer te brengen van gekwalificeerde archivariissen, voor zover dat nog niet het geval was. Om dit te stimuleren bestond de mogelijkheid uit het Fonds Kunst en Cultuurbeheer startsubsidies te verlenen bij de aanstelling van archivariissen. Mede dankzij deze financiële stimulans zijn twee nieuwe streekarchivariaten tot stand gekomen: streekarchivariaat West-Betuwe (gemeenten Geldermalsen, Neerijnen en Lingewaai en polderdistrict Tieler en Culemborger Waarden) en streekarchivariaat KLEM-gemeenten (gemeenten Kesteren, Echteld, Lienden en Maurik).

De gemeente Didam sloot zich aan bij het bestaande streekarchivariaat De Liemers. De gemeenten Doesburg en Ede benoemden voor het eerst een eigen gemeentearchivaris.

In hetzelfde kader kon, mede dankzij eenmalige financiële steun, worden bereikt dat bij twee al bestaande streekarchivariaten het beheer aanzienlijk werd verbeterd door de archieven van alle betrokken overheden op één plaats te concentreren. Alle archieven van het streekarchivariaat Bommelerwaard gingen naar Zaltbommel en die van Oost-Veluwe gingen naar Voorst. Tenslotte werd ook voor de ontsluiting van de archieven van de gemeente Groesbeek en van het polderdistrict Betuwe een bescheiden financiële bijdrage gegeven.

Al met al heeft de regeling voor dit onderdeel aan de verwachtingen voldaan. Mede dankzij het stimulerende provinciale beleid wordt nu bij ongeveer 80% van de Gelderse gemeenten en waterschappen het archief door een gekwalificeerde archivaris beheerd. Wij gaan ervan uit dat in de komende periode een (vrijwel) sluitend net van gemeente-, streek- en waterschapsarchieven kan worden gerealiseerd. Met dat doel willen wij de bestaande stimulerende regeling nog voor een laatste periode van vier jaar instandhouden.

Daarnaast signaleren wij de noodzaak om in een aantal gevallen te komen tot schaalvergroting van bestaande archiefdiensten. Deze is noodzakelijk met het oog op de voortgaande automatisering bij de overheid en om een grotere efficiëncy en een optimale toegankelijkheid voor het publiek te bereiken. Wij zijn van mening dat ook hierbij een stimulerende rol van de provincie op zijn plaats is. Gezien het incidentele karakter van de benodigde financiën, zullen wij hiervoor te zijner tijd met afzonderlijke voorstellen komen.

* De subsidieregeling "gekwalificeerd archiefbeheer" eenmalig te verlengen tot 2000.

d Gelders Oudheidkundig Contact (GOC)

Het GOC, gevestigd in Zutphen, verricht steunfunctiewerkzaamheden voor met name de kleinere, veelal door vrijwilligers gerunde, musea en historische verenigingen in Gelderland. Deze musea vervullen, naast een belangrijke cultuurhistorische functie ook uit toeristisch oogpunt een rol van betekenis.

De steunfunctie omvat inhoudelijke en financieel-technische advisering en dienstverlening, deskundigheidsbevordering en bevordering van onderlinge samenwerking van de ca. 130 Gelderse musea en de deskundigheidsbevordering van de regionale geschiedbeoefening bij de historische verenigingen.

Sinds kort verricht het GOC ook diensten aan de musea in de provincie Overijssel en werkt zij samen met de museumconsulent van deze provincie.

De werkzaamheden van het GOC en de organisatie zelf zijn in 1994 uitvoerig geëvalueerd door twee externe bureaus. Bij die gelegenheid bleek de organisatie over een goed draagvlak bij de Gelderse musea te beschikken. Zowel de taken als de organisatie zijn op onderdelen bijgesteld en de voorwaarden voor budgetfinanciering zijn daarbij overeengekomen. Korthedshalve verwijzen wij u hiervoor naar de notitie "Evaluatie Gelders Oudheidkundig Contact; budgetsubsidie voor de jaren 1995 tot en met 1998" van 31 mei 1994. De jaarlijkse structurele subsidie bedraagt f 820.392,--.

Wij zien thans geen aanleiding om het beleid tussentijds te herzien. In 1998 zullen, wegens het aflopen van de overeengekomen periode voor budgetsubsidie, taken en financiering van het GOC opnieuw worden bezien.

* Het beleid ten aanzien van het GOC wordt ongewijzigd voortgezet tot 1 januari 1999.

e Museum G.M. Kam

In 1992 is besloten dat voor de publieksfunctie van Museum G.M. Kam nieuwbouw zal plaatsvinden, samen met het museum Commanderie van St. Jan, op de locatie Kelfkensbos in Nijmegen. Voor de bouw werd een bedrag van f 7,2 miljoen en voor de inrichting f 1,6 miljoen beschikbaar gesteld. Tevens werd besloten de structurele lasten te verhogen tot maximaal f 400.000,--⁴.

De voorbereiding van de bouw, naar het ontwerp van het architectbureau Van Berkel en Bos, is thans zover gevorderd dat mag worden aangenomen dat de daadwerkelijke uitvoering van de bouw januari 1997 kan starten. De opening van het museum is gepland in de zomer van 1998.

Museum G.M. Kam en de Commanderie van St. Jan zijn inmiddels opgegaan in de Stichting Museum Het Valkhof. De overgang van het personeel van beide musea naar de nieuwe stichting Het Valkhof is voorzien voor begin 1998. Bij die gelegenheid zal tevens besluitvorming plaatsvinden over eigendom en beheer van het gebouw aan de G.M. Kamstraat. In 1997 zullen de voorwaarden voor budgetfinanciering worden vastgesteld. De provinciale bijdrage aan Museum G.M. Kam, voor het archeologisch museum, het bodemdepot en de steunfunctie, bedraagt f 1.166.330,--.

- * Museum G.M. Kam zal in 1997 volledig opgaan in de Stichting Museum Het Valkhof. Eveneens in 1997 zullen de voorwaarden voor de budgetfinanciering worden vastgesteld.

f Vrienden der Geldersche Kasteelen

Sinds 1940 zet de Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen zich in voor behoud en beheer van kastelen en landhuizen. Het accent van de werkzaamheden ligt op onderhoud en (museaal) beheer. In 1994 zijn wij budgetsubsidie op output-basis overeengekomen voor de jaren 1994-1997. Momenteel wordt een verandering in de organisatie voorbereid waarbij een verdergaande samenwerking en mogelijke fusie met de Stichting Het Gelders Landschap is voorzien.

In 1997 zullen wij in overleg met de Stichting Vrienden der Gelderse Kasteelen de hoogte en de voorwaarden voor de subsidie voor de periode 1998-2000 vaststellen. De structurele provinciale subsidie bedraagt thans f 1.188.091,--.

- * Het beleid ten aanzien van de Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen tot en met 1997 wordt ongewijzigd voortgezet.

g Airbornemuseum

De betekenis van de Slag om Arnhem, waaraan dit museum de herinnering levend houdt, vormt de reden voor provinciale ondersteuning. De in 1990 toegekende subsidie van f 22.000,-- per jaar werd verstrekt in de vorm van een waarderingssubsidie. De subsidie werd toegekend tot 1994. Gezien het feit dat in 1994 de Slag om Arnhem werd herdacht en in 1995 de beëindiging van de Tweede Wereldoorlog is besloten de subsidie te verlengen tot en met 1996. Bij die gelegenheid is tevens besloten dat in 1996 zal worden bezien of, en zo ja, op welke wijze, de waarderingssubsidie moet worden voortgezet.

Los van onze waardering voor de activiteiten van het museum menen wij dat er nog onvoldoende redenen zijn om ook op langere termijn voor dit museum een uitzonderingspositie te creëren. Immers, met uitzondering van het provinciaal Museum G.M. Kam, wordt geen van de andere musea structureel gesubsidieerd. Voor zijn activiteiten kan het museum vanzelfsprekend een beroep doen op de subsidieregeling voor musea.

Wij stellen voor om de structurele subsidie in twee jaar af te bouwen. In 1997 zal het museum nog het volledige bedrag van f 22.000,-- worden toegekend en in 1998 vijftig procent hiervan. Deze subsidie zal ook in de vorm van een waarderingssubsidie worden verstrekt.

- * De waarderingssubsidie in 1997 nog verstrekt wordt. In 1998 zal 50% hiervan worden verstrekt waarna wij de structurele subsidiëring willen beëindigen.

h streekdocumentatiecentra

Streekdocumentatiecentra verzamelen, bewaren en documenteren alles van waarde, dat betrekking heeft op het streekeigene. Zij stimuleren tevens activiteiten op het terrein van de streekcultuur. Deze centra zijn van groot belang voor de studie naar de regionale cultuur zoals die onder andere tot uitdrukking komt bij het bestuderen van oude gebruiken, van de streektaal en de historische ontwikkelingen in de regio. Met

ingang van 1993 is aan de instellingen een budgetsubsidie toegekend op het niveau van 1992. De budgetperiode loopt tot 1997. De financiële verantwoordelijkheid voor de centra berust primair bij de gemeenten in de betreffende regio's; zij vormen immers het directe draagvlak.

1 Het Staring Instituut

Dit instituut is in Doetinchem gevestigd en heeft als werkterrein de Achterhoek, de Liemers en de Graafschap. Naast de budgetsubsidie (jaarlijks *f* 60.581,--) ontvangt men voor de periode 1993-1996 een aanvullende provinciale subsidie van jaarlijks *f* 9.400,-- voor het WALD-project (Woordenboek van Achterhoekse en Liemerse Dialecten). Inmiddels zijn twee van de beoogde vijf hoofddelen van dit thematische woordenboek verschenen.

Het is een actieve organisatie die zich in een grote belangstelling voor haar werk mag verheugen. Mede omdat dit jaar besluitvorming over de verlenging van de budgetsubsidie aan de orde is, bezint men zich op zijn taken. Wij gaan er vooralsnog van uit dat onze financiële bijdrage aan het instituut gelijk zal blijven bij een gelijkblijvende taakstelling. Besluitvorming zal naar verwachting eind 1996, begin 1997 plaats kunnen vinden.

2 De IJsselacademie is gevestigd in Kampen en heeft als werkterrein de IJssel-Vecht-delta. De subsidie wordt alleen toegekend voor het werk op de Noordoost-Veluwe. Ook voor de IJsselacademie geldt dat opnieuw de budgetsubsidie moet worden vastgesteld. Wij zullen bezien of het gerechtvaardigd is om ook voor de komende periode een subsidie in de overheadkosten te verstrekken. Deze bedraagt thans *f* 5.694,--. Wellicht ligt een financiële ondersteuning op projectbasis meer in de rede.

3 De Vereniging Tweestromenland te Wijchen heeft als werkterrein het Land van Maas en Waal en het Rijk van Nijmegen. Voor haar geldt hetzelfde als voor de IJsselacademie. Ook hier gaat wellicht van een projectmatige financiële ondersteuning een grotere impuls uit. De jaarlijkse bijdrage in de overheadkosten bedraagt *f* 5.855,--.

* Binnenkort zullen wij de voorwaarden voor budgetfinanciering van het Staring Instituut, de IJsselacademie en de Vereniging Tweestromenland, in overleg met betrokkenen, opnieuw vaststellen.

i Werkgroep Kadastrale Atlas Gelderland

De werkgroep wil de historische kadastrale atlassen uit 1832 van alle toenmalige kadastrale gemeenten in Gelderland heruitgeven. De publicaties worden gefinancierd door gemeenten en plaatselijke bedrijven. Van de provincie ontving de werkgroep van 1986 tot en met 1991 een jaarlijkse subsidie van *f* 10.000,-- in de overheadkosten. In 1992 is besloten om eenmalig voor de jaren 1992 tot en met 1994 een bedrag van *f* 15.000,-- jaarlijks beschikbaar te stellen. Hierna zou in beginsel de subsidie worden beëindigd. In 1994 is opnieuw besloten om voor de jaren 1995 tot en met 1997 nog een subsidie van jaarlijks *f* 15.000,-- te verstrekken. Wij zullen met de werkgroep overleg voeren over de voortgang van het project en onze bijdrage koppelen aan de voortgang.

* De subsidie aan de Stichting Werkgroep Kadastrale Atlas Gelderland wordt met ingang van 1 januari 1998 omgezet in een bijdrage op basis van output-afspraken.

3 Financieel overzicht van de uitgaven cultuurbeheer

ORGANISATIE	1996	1997
	f	f
Cultuurbeheer		
Subsidieregeling musea	382.000	412.000
Subsidieregeling historische publicaties	43.925	43.925
Geschiedenis van Gelderland na 1795		70.000
Gekwalificeerd archiefbeheer	PM	PM
Gelders Oudheidkundig Contact	820.392	820.392
Museum G.M. Kam	1.118.599	1.166.330
Vrienden der Geldersche Kasteelen	1.188.091	1.188.091
Airborne museum	22.000	22.000
Streekdocumentatiecentra:		
Staring Instituut*	69.981	69.981
IJsselakademie*	5.694	5.694
Tweestromenland*	5.855	5.855
Werkgroep Kadastrale Atlas**	15.000	15.000
Uitvoeringskosten	8.000	8.000
	3.664.537	3.827.268

* besluitvorming over deze subsidies vindt plaats eind 1996/begin 1997

** budget 1996 is onderdeel van bijzondere activiteiten art. 75

Kunstzinnige vorming en amateurkunst

Inhoudsopgave:

- 1 Kunstzinnige vorming
  - 1.1 Huidige beleid
  - 1.2 Overwegingen en beleidsvoornemens
- 2 Amateurkunst
  - 1.1 Huidige beleid
  - 1.2 Overwegingen en beleidsvoornemens
- 3 Financieel overzicht

1 Kunstzinnige vorming

1.1 Huidige beleid

"Een adequaat en efficiënt steunpuntennetwerk voor de kunstzinnige vorming wordt door de provincie bevorderd." Met deze tekst uit het Collegeprogramma 1995-1999 wordt de hoge prioriteit van de kunstzinnige vorming in ons kunst- en cultuurbeleid onderstreept.

De huidige zes steunpunten kunstzinnige vorming ondersteunen het basisonderwijs (ca. 70% van de capaciteit), het voortgezet onderwijs (ca. 20% van de capaciteit) en andere doelgroepen (waaronder het sociaal-cultureel werk en de amateuristische kunstbeoefening). Zij doen dit via de drie kernfuncties, begeleiding van docententeams, projectrealisatie binnen en buiten scholen en bemiddeling van het aanbod van de kunstbedrijven.

Momenteel bevindt de steunfunctie zich in een reorganisatieproces. De zes steunpunten zullen samengaan in één rechtspersoon met meerdere vestigingen in de provincie. Daarbij zal het slepende probleem van de verspreiding worden opgelost en zal het personeel in de toekomst evenwichtiger gespreid over de provincie haar werk kunnen doen. Op bovenregionaal niveau zal een heldere werkstructuur worden gecreëerd en de werkzaamheden zullen efficiënter en effectiever kunnen worden uitgevoerd.

Volgens de planning zal de nieuwe organisatie met ingang van het schooljaar 1997-1998 van start gaan. Wij rekenen erop dat de nieuwe instelling dan snel zal uitgroeien tot een energieke organisatie die met verve het onderwijs enthousiasmeert en ondersteunt.

1.2 Overwegingen en beleidsvoornemens

Ondanks de niet onaanzienlijke bezuiniging van ruim f 1 miljoen die wij deze sector hebben moeten opleggen, blijven wij de kunstzinnige vorming zien als een van de peilers van ons cultuurbeleid. Het fundament voor de interesse in kunst en cultuur wordt immers gelegd in de kinderjaren via het sociale milieu en het onderwijs. Kinderen krijgen daar kennis, inzicht en hopelijk vooral affiniteit met kunst en cultuur. Omdat kunst en cultuur van zo essentiële betekenis zijn voor zowel het individu als voor de samenleving als geheel, willen wij een aandeel blijven leveren aan een positief klimaat voor de kunst in het onderwijs. Er kan zo een bijdrage worden geleverd aan de ontwikkeling van de expressieve vermogens van kinderen en tegelijk een fundament worden gelegd voor het kunst- en cultuurbeleid van de toekomst.

In de golfbeweging van de tijd is de kunstzinnige vorming aan het veranderen in kunsteducatie. In de jaren tachtig stonden de vormende doelen voorop en was kunst een middel en niet het doel. Sinds enige jaren richt de aandacht zich nadrukkelijk op de kunst zelf. Zo noemt het LOKV - dat vroeger stond voor Landelijk Ondersteuningsinstituut voor Kunstzinnige Vorming - zich tegenwoordig het Nederlands Instituut voor Kunsteducatie. Hoewel beide termen, kunstzinnige vorming en kunsteducatie, vaak door elkaar worden gebruikt zijn ze niet synoniem. Bij de kunstzinnige vorming ligt het accent op de vormende aspecten. Kunst kan hierbij zowel doel als middel zijn. Bij kunsteducatie verschuift de doelstelling naar kunst en kunstbeleving. In feite is kunsteducatie een aspect van kunstzinnige vorming. Wij onderschrijven weliswaar het belang van kunsteducatie als doel op zich, maar blijven de meer vormende elementen zien als waardevolle nevendoelen.

In de nota "Pantser of ruggengraat" wordt als eerste aandachtspunt genoemd dat "... vooral jonge mensen beter moeten worden toegerust om een eigen weg te vinden in het overstelpende aanbod van cultuuruitingen...". De nota vervolgt met dat "de inspanningen hiertoe zowel binnen als buiten de school zullen worden geïntensiveerd...". Veel jongeren blijken weinig interesse voor de "officiële" cultuur te hebben. Het mes snijdt aan twee kanten. Niet alleen blijven jongeren verstoken van impulsen voor hun verdere ontplooiing, ook ons culturele leven moet belangrijke impulsen ontberen, aldus de nota. Daarmee krijgt de cultuureducatie een belangrijke plek in deze nota.

Deze ontwikkeling kan niet los worden gezien van het opnieuw samengaan van cultuur en onderwijs in een ministerie. Een eerste product van dit samengaan is de "Notitie Cultuur op School", een gezamenlijke onderwijs-cultuurnotitie, met als belangrijk oogmerk door middel van cultuur het sociale klimaat op scholen te verbeteren. In de notitie wordt aangegeven hoe men de plek van cultuur binnen het onderwijs wil verstevigen. Een van de manieren is om scholen meer te laten samenwerken met de culturele instellingen als de theaters, musea en bibliotheken in de eigen regio. Bij dat laatste wordt de steunfunctie-instellingen een regisserende rol toebedacht.

De staatssecretaris voor cultuur laat het niet bij woorden. Hij is bereid de regio Overijssel-Gelderland vier jaar lang een jaarlijkse bijdrage van f 400.000,-- te verstrekken, waaraan hij de voorwaarde wil verbinden dat de regio er eenzelfde bedrag bijlegt. Het dient daarbij te gaan om extra te fourneren middelen, hetgeen inhoudt dat dit niet ten koste mag gaan van ander cultureel beleid. "Het moet gaan om een flexibel ontwikkelings- en stimuleringsbudget waarvan de besteding telkens kan worden afgestemd op concrete resultaten en nieuw opdoemende kansen. (...) Het geld moet ten goede komen aan kunstproducerende cultuurinstellingen en aan bemiddelingsorganisaties", aldus de staatssecretaris. Wij hebben de staatssecretaris laten weten welwillend te staan ten opzichte van het voorstel maar hierbij aangetekend dat de regie voor de uitwerking van de plannen bij de regio dient te liggen. Wij ramen ons financiële aandeel op maximaal f 150.000,-- jaarlijks gedurende deze planperiode. Wij willen hiervoor bij de begrotingsbehandeling een beroep doen op het egalisatiefonds.

Voor de veranderingen die binnen het onderwijs moeten plaatsvinden, wil men een apart budget beschikbaar stellen.

In de nota "Pantser of ruggengraat" en ook de "Notitie Cultuur op School" wordt de stap gemaakt van kunsteducatie naar cultuureducatie. Dat betekent bijvoorbeeld dat nu ook de terreinen van het cultureel erfgoed onderwerp van educatiebeleid gaan worden. Deze inhoudelijke verbreding zal de ondersteunende instellingen voor nieuwe uitdagingen plaatsen. De nieuwe organisatie voor de kunstzinnige vorming zal samen met andere culturele instellingen een adequaat antwoord moeten geven op deze nieuwe ontwikkeling.

Niet alleen de inhoud van de kunstzinnige vorming wijzigt, maar ook de organisatorische relatie tussen scholen, steunpunten en kunstbedrijven, tussen vraag en aanbod, zal de komende jaren sterk veranderen. Zo krijgen scholen meer vrijheid bij het invullen van hun onderwijsprogramma. Ook krijgen ze meer vrijheid in hun personeelsbeleid en gaan ze in toenemende mate het ondersteunings- en scholingsaanbod van schoolbegeleidingsdiensten en pedagogische academies bepalen.

De reorganisatie van de Gelderse steunfunctie zal naar verwachting in de zomer van 1997 worden afgerond. Wij hopen en verwachten dat er dan een organisatie staat, die met een nieuw elan antwoord kan geven op de verschillende inhoudelijke en organisatorisch/beleidsmatige ontwikkelingen. In 1993 zijn wij met de steunpunten in grote lijnen overeengekomen wat de kerntaken en de doelgroepen van de kunstzinnige vorming zijn. Na de reorganisatie zullen wij deze afspraken gezamenlijk concretiseren in output-afspraken. Daarbij zullen we rekening houden met de hierboven geschetste ontwikkelingen.

In de eerste helft van 1998, nadat de reorganisatie haar beslag heeft gekregen, willen wij de Statencommissie een notitie voorleggen waarin wij een standpunt innemen over de inhoud en de vormgeving van de cultuureducatie in Gelderland. De notitie zal tot stand komen in samenspraak met de nieuwe instelling voor kunstzinnige vorming, de Stichting voor Kunst en Cultuur Gelderland, de Stichting Beeldende Kunst en het Gelders Oudheidkundig Contact aan de aanbodzijde en met vertegenwoordigers van basisonderwijs, voortgezet onderwijs en sociaal-cultureel werk aan de vraagkant.

* Onze financiële bijdrage aan de kunstzinnige vorming handhaven wij op een bedrag van f 5,1 miljoen per 1 januari 1999. De overeengekomen bezuiniging van f 1.150.000,-- is dan gerealiseerd.

* Uiterlijk in het eerste halfjaar van 1997 zullen wij inhoudelijke voorstellen presenteren, naar aanleiding van het aanbod van het ministerie van OCW om voor oostelijk Nederland, jaarlijks f 400.000,-- beschikbaar te stellen voor de ontwikkeling van de cultuureducatie onder de voorwaarde dat de regio oost-Nederland eenzelfde bedrag fourneert.

- * Uiterlijk medio 1998 zullen wij de Statencommissie Jeugd, Welzijn en Cultuur een notitie voorleggen met daarin onze visie en onze voornemens met betrekking tot de cultuureducatie op de langere termijn.

2 Amateurkunst

2.1 Huidige beleid

In de amateurkunst kent het provinciale niveau als kerntaak de ondersteuning van de tweede lijn, het verenigingskader, dat wil zeggen scholing van sleutelfiguren als regisseurs, dirigenten, bestuurskader, choreografen en dergelijke. Zij zijn heel belangrijk voor continuïteit en kwaliteit van het uitvoerend werk. Een goed opgeleid en innovatief kader is niet alleen in staat amateurs hun favoriete kunstuiting op een prettige manier te laten beleven, maar ook om daarin rekening te houden met ontwikkelingen binnen de kunstensector als geheel. Steeds sterker is in de amateurkunst een streven naar ontwikkeling merkbaar. Men spiegelt zich daarbij aan de professionele kunsten, waar de diversiteit en de grensoverschrijding tussen kunstdisciplines sterk zijn toegenomen. Om het verenigingskader voor deze taak toe te rusten subsidiëren wij de Stichting voor Kunst en Cultuur Gelderland, die via consulentschappen en op ontwikkeling gerichte projecten in die behoefte praktisch voorziet. Uitvoerende amateurkunstprojecten worden sinds 1995 niet meer gesubsidieerd. Dit type subsidies is een taak voor de lokale overheid en past niet bij een op ontwikkeling en intermediairen gericht provinciaal beleid.

2.2 Overwegingen en beleidsvoornemens

De Stichting voor Kunst en Cultuur Gelderland geeft in zijn Tussenrapportage van april 1996 aan, dat uitvoerende projecten met een voorbeeldwerking in bredere kring dan alleen de lokale gemeenschap, moeilijk tot stand komen. Het gaat dan om projecten op het snijvlak van professionele kunsten, amateurkunst en cultuureducatie, die een beeld geven van nieuw verworven kennis en ervaring en voor betrokkenen in de hele provincie een voorbeeld kunnen zijn. Men kan denken aan festivals, co-producties van amateurs en professionals en dergelijke.

Dergelijke projecten zijn belangrijk om de ontwikkeling binnen de amateurkunst blijvend impulsen te geven. Omdat ons beleid met name ook daarop is gericht vinden wij het wenselijk voor dergelijke projecten een budget beschikbaar te stellen van maximaal f 50.000,--.

Het amateurkunstbeleid kent nog twee structurele begrotingsposten, die historisch wel verklaarbaar zijn, maar eigenlijk niet passen in het provinciale takenpakket. Het betreft subsidies voor het Gelders Kamerkoor en de Brassband Gelderland. Zij geven jaarlijks enkele concerten in Gelderland en bestaan uit leden van diverse verenigingen. Hoewel wij waardering hebben voor hun inzet, menen wij toch dat onze verantwoordelijkheid niet ligt bij deze typisch uitvoerende activiteit in de amateurkunst. Mocht het uitvoeringsniveau van de twee verenigingen echter op zodanig hoog niveau plaatsvinden dat hierdoor gesproken kan worden van een professionele kwaliteit dan kan op die grond financiële steun worden overwogen. Wij zullen de adviescommissie podiumkunsten vragen hierover advies uit te brengen.

- * Het huidige beleid, dat gericht is op scholing van kader en op ontwikkeling van de amateurkunst, wordt voortgezet.
- * Voor de uitvoering van projecten op het snijvlak van professionele kunsten, amateurkunst en cultuureducatie met een vernieuwende impuls stellen wij jaarlijks f 50.000,-- beschikbaar.
- * Wij hebben aan de adviescommissie podiumkunsten advies gevraagd over het artistieke niveau van de Brassband Gelderland en het Gelders Kamerkoor. Op grond hiervan zal worden bezien of structurele subsidiëring gerechtvaardigd is.

3 Financieel overzicht van de uitgaven kunstzinnige vorming en amateurkunst

ORGANISATIE	1996	1997
	f	f
Kunstzinnige vorming		
Stg. KV Gelders Rivierengebied		
Stg. KV Veluwe		
Stg. KV Oost-Gelderland		
Stg. KV Nijmegen		
Stg. KV Gelderse Vallei		
Stg. KV De Marienburg Arnhem		
	6.363.411	6.363.411
Amateurkunst		
Gelders Centrum voor Amateurtoneel	31.466	0
Gelre's Kamerkoor	6.031	6.031
Brassband	5.720	5.720
Amateuristische kunstbeoefening	0	50.000
	43.217	61.751

Overige beleidsonderdelen

Inhoudsopgave:

- 1   **Stichting voor Kunst en Cultuur Gelderland**
- 2   **Cultuurtoerisme**
- 3   **Participatie allochtone jongeren**
- 4   **Culturele samenwerking met Noordrijn Westfalen**
- 5   **Financieel overzicht**

1 Stichting voor Kunst en Cultuur Gelderland

Recent, in juni 1996, zijn de werkzaamheden van de Stichting voor Kunst en Cultuur Gelderland (SKCG) over de periode 1993-1996, geëvalueerd. Bij die gelegenheid formuleerde de instelling haar taakstelling als volgt⁵: "De Stichting voor Kunst en Cultuur Gelderland; voor dienstverlening en innovatie; door middel van deskundigheidsbevordering; advies, informatie en documentatie; projectontwikkeling; voor plaatselijke en regionale organisaties in de amateurkunst, de kunsteducatie en de professionele kunsten.". Met deze bondige formulering geeft de instelling zijn plaats en ambities aan binnen de Gelderse culturele infrastructuur. De notitie werd door de Statencommissie met instemming aanvaard. Men sprak bij die gelegenheid waardering uit voor hetgeen in een vrij korte periode tot stand is gebracht. Korthedshalve verwijzen wij naar de notitie. In de notitie zijn ook enkele wensen voor de nabije toekomst geuit waarover wij thans een standpunt kunnen innemen.

De instelling gaf als knelpunt aan dat men onvoldoende formatie heeft op het terrein van de beeldende kunst. Men wenst meer ondersteunende activiteiten op dit punt te ontwikkelen. Wij zijn in het hoofdstuk beeldende kunst van deze nota uitvoerig hierop ingegaan en stellen de instelling de komende vier jaar een halve formatieplaats voor dit doel ter beschikking.

Men bepleit financiële ruimte voor projecten die de samenwerking tussen de amateurkunst, de kunsteducatie en de professionele kunsten bevorderen. Hiervoor, in de paragraaf amateurkunst, zijn wij daarop ingegaan en hebben voor dit doel jaarlijks f 50.000,-- beschikbaar gesteld.

Verder geeft de stichting aan dat meer samenwerking met de Tentoonstellingsdienst wenselijk is. En tenslotte stelt men dat nu de steunfunctie kunstzinnige vorming afkoerst op één provinciale organisatie, ook met deze stichting een duidelijke samenwerking moet ontstaan.

Wij hebben bij de besluitvorming over de reorganisatie van de kunstzinnige vorming ook aandacht gevraagd voor de toekomstige relatie met de SKCG. Wij kunnen thans niet vooruitlopen op de resultaten hiervan. Omdat ook de werkzaamheden van de tentoonstellingsdienst voor een aanzienlijk deel plaatsvinden ten behoeve van de kunsteducatie willen wij ons standpunt hierover opschorten tot de reorganisatie van de kunstzinnige vorming haar beslag heeft gekregen.

2 Cultuurtoerisme

Om te bevorderen dat Gelderland in de zomermaanden aantrekkelijker wordt voor het toerisme en voor de eigen bevolking hebben wij de notitie "Cultuur als toeristische trekpleister in Gelderland" uitgebracht⁶. Via bescheiden financiële ondersteuning worden organisaties uitgenodigd om in de zomermaanden talloze grote en kleine culturele activiteiten te doen plaatsvinden. Het betreft hier activiteiten op het terrein van het cultureel erfgoed: met name musea, oudheidkamers, kastelen, kerken, (beelden)tuinen, het terrein van de podiumkunsten, de poëzie, de proza, film. De uitvoering van het project is in handen gelegd van het provinciale VVV en de Stichting voor Kunst en Cultuur Gelderland. Het eerste jaar heeft het project alleen in de Achterhoek plaatsgevonden, het tweede jaar ook in het Rivierengebied en dit jaar in de hele provincie. De financiering van het project vindt thans plaats via het SEO-fonds, het Fonds voor Kunst en Cultuur en gelden voor eenmalig nieuw beleid bij de begroting 1995.

De financiering is voorzien tot en met 1997. In het najaar van 1997 zal de evaluatie van het project plaatsvinden.

5. "De Stichting voor Kunst en Cultuur Gelderland 1993-1996. Een tussenrapportage".

6. Januari 1994 voor de Statencommissie Cultuur en Onderwijs en de Statencommissie Economische Zaken.

3 Participatie allochtone jongeren

Binnen ons kunst- en cultuurbeleid wordt geen specifiek beleid gevoerd om de deelname van allochtonen aan het kunst- en cultuuraanbod te bevorderen. De opvattingen over de wenselijkheid van een dergelijk beleid lopen ook uiteen. Wij willen samen met de steunfunctie-organisaties Osmose en de Stichting voor Kunst en Cultuur Gelderland bezien welke mogelijkheden er zijn om vooral jongeren van de 2e en 3e generatie te stimuleren meer deel te nemen.

4 Culturele samenwerking met Noordrijn Westfalen

Samenwerking op cultureel gebied met het aan Gelderland grenzende Noordrijn Westfalen is belangrijk vanuit de wens negatieve beeldvorming om te buigen, op grond van historische en mentale overeenkomsten en simpelweg vanwege goed nabuurschap. Daarvoor is het niet voldoende wanneer men wederzijds kennis neemt van elkaars cultuuruitingen. Samenwerking zou beduidend verder moeten gaan en daardoor meer rendement op kunnen leveren en ook op langere termijn zijn werking kunnen hebben. Dat kan wanneer publiek en kunstenaars het vanzelfsprekend gaan vinden elkaars culturele infrastructuur te gebruiken. Men kan dan denken aan samenwerking tussen theaters, musea, galleries, de kunstvakopleidingen, de kunstbedrijven, het maken van co-producties, uitwisseling van kennis en artistieke opvattingen, het opbouwen van netwerken en dergelijke in combinatie met een grotere inzichtelijkheid voor het publiek aan weerszijden van de grens. Dergelijke activiteiten zijn in principe een verantwoordelijkheid van het culturele veld zelf, maar vragen nu nog om stimulansen. Voor overheden ligt daar een makelaarsfunctie, eventueel gekoppeld aan start- en stimuleringsubsidies. Ook voor bijzondere activiteiten zouden projectsubsidies mogelijk moeten zijn. Ons uitgangspunt is echter dat alleen wanneer het culturele veld zich daarvoor zelf verantwoordelijk gaat voelen, een duurzaam fundament voor verdere samenwerking kan ontstaan.

Sinds in 1992 de grenzen binnen de Europese Gemeenschap wegvielen is, aanvankelijk aarzelend maar vanaf 1995 toch duidelijk toenemend, interesse ontstaan voor grensoverschrijdende culturele samenwerking. Niet alleen bij overheden, maar ook, en daar gaat het uiteindelijk om, bij culturele instellingen zelf.

Via de Stichting voor Kunst en Cultuur Gelderland is eind 1995 het initiatief genomen voor de opbouw van een grensoverschrijdend netwerk van theatermakers en -podia. Dit heeft geresulteerd in de nodige contacten over en weer, die in 1996 tijdens een tweede bijeenkomst worden ververst en uitgebreid. Voor andere podiumkunstdisciplines worden soortgelijke activiteiten bezien aan de hand van resultaten, die uit de theatersector voortvloeien. Individuele kunstinstellingen leggen ook zelf grensoverschrijdende contacten, die ook blijken te leiden tot wederzijdse projectinitiatieven. Een voorbeeld is het dansfestival dat het European Dance Development Center uit Arnhem belegt in samenwerking met een soortgelijke instelling uit Düsseldorf. Ook uit Noordrijn Westfalen worden richting Gelderland, soms in combinatie met Limburg, op individuele basis initiatieven ontplooid. Een voorbeeld is het multidisciplinaire festival Niederrheinischer Herbst, dat men van Duitse zijde graag wil uitbreiden naar aangrenzende gebieden in Limburg en Gelderland. In het kielzog daarvan worden discussie- en kennismakingsbijeenkomsten belegd.

Ervaringen leren dat stimulerend makelaarschap tijdrovend is. Wij zoeken daarom naar mogelijkheden om voor concrete initiatieven, wanneer dat nodig is, gericht bemiddelaars in te schakelen, die bij de uitvoering behulpzaam kunnen zijn.

Door deze ontwikkelingen komt een beroep op provinciale financiële steun, hoewel nu nog mondjesmaat, steeds vaker voor. De komende jaren kan daarin een groei worden verwacht. Omdat wij culturele grensoverschrijdende samenwerking met Noordrijn Westfalen graag willen stimuleren, vinden wij een projectenbudget wenselijk van maximaal f 25.000,-.

- * Het beleid voor culturele samenwerking met Noordrijn Westfalen wordt geïntensiveerd. In concrete gevallen en bij gebleken behoefte kunnen bemiddelende instanties of personen worden ingeschakeld.
- * Wij stellen een projectenbudget van f 25.000,- jaarlijks voor dit doel beschikbaar.

5 Financieel overzicht van de uitgaven overige beleidsonderdelen

ORGANISATIE	1996	1997
	f	f
Overige uitgaven cultuur		
Omroep Gelderland	7.842.518	7.842.518
Friciekosten	15.511	15.511
Bijzondere activiteiten ex art. 75	430.700	337.849
Verhuiskosten SKCG	150.000	0
Grenscontacten		25.000
	8.438.729	8.220.878

ORGANISATIE	1996	1997
	f	f
Gelderse Stichting voor Kunst en Cultuur	1.425.359	1.425.359
Cultuurtoerisme*	370.000	370.000
	1.625.359	1.625.359

* van het budget is 85.000 onderdeel van bijzondere activiteiten art. 75 en 85.000 is afkomstig van SEO-fonds

Financiële middelen

Inhoudsopgave:

Inleiding

Artikel 75

Uitvoeringskosten

Nieuw beleid en prioriteiten

Financieel overzicht

Inleiding

In de toedeling van de gelden, in totaal f 18.063.327,-- (exclusief Omroep Gelderland), onderscheiden wij enerzijds de structurele subsidies die verstrekt worden aan culturele instellingen en anderzijds het Fonds voor Kunst en Cultuur waaruit alle incidentele subsidies worden verstrekt. Het Fonds voor Kunst en Cultuur werd in het leven geroepen vanuit de wens om flexibel en slagvaardig te kunnen reageren op initiatieven en ontwikkelingen in de kunstwereld⁷. In het fonds worden de gelden gecompartmenteerd voor de diverse sectoren, cultuurbehoud, podiumkunsten, beeldende kunst. Deze gelden worden jaarlijks aan subsidievragers toegewezen op grond van de criteria van de diverse regelingen voor incidentele subsidies. Op deze wijze wordt jaarlijks flexibel ca. f 3 miljoen aan subsidies verstrekt. In het algemeen mag worden geconstateerd dat de hoogte van de bedragen binnen de diverse compartimenteringen toereikend was. De mogelijkheid om binnen de compartimenten budgetten te verschuiven heeft nauwelijks plaats gevonden. Omdat de budgetten toereikend waren was er geen directe behoefte aan. Een uitzondering hierop was de beeldende kunst. Binnen de diverse subsidieregelingen van de beeldende kunst hebben wel periodiek enkele verschuivingen plaatsgevonden.

Een kanttekening moeten we maken voor het budget "Culturele activiteiten, festivals en literaire publicaties" bij de podiumkunsten. Dit budget, bedoeld om jaarlijks flexibel te kunnen reageren of aanvragen, kende relatief veel min of meer verplichte uitgaven. Dat waren uitgaven voor jaarlijks terugkerende activiteiten als bijvoorbeeld de Gelderse Cahiers, de Gelderse literaire prijs (inclusief de wedstrijd) en het educatieve project van De Erepreis. De adviescommissie podiumkunsten heeft ons erop gewezen dat deze uitgaven eigenlijk thuishoren bij de structurele uitgaven en niet bij de budgetten voor incidentele uitgaven.

Wij nemen het advies van de commissie over en stellen voor om de komende planperiode de subsidie voor deze activiteiten niet langer incidenteel maar structureel te verlenen. Omdat nu niet langer min of meer vaste claims op het budget voor incidentele activiteiten rusten is het toereikend om flexibel op initiatieven te kunnen reageren.

Artikel 75

Naast de budgetten voor de incidentele subsidies was er jaarlijks f 265.000,-- gereserveerd voor initiatieven die: "van uitzonderlijk belang zijn voor de uitvoering van het provinciale kunst- en cultuurbeleid, maar die door hun aard of omvang niet in aanmerking komen voor subsidie..."⁸. De afgelopen periode is met terughoudendheid gebruik gemaakt van het z.g. artikel 75 budget. Terughoudendheid in de zin dat het geen eufemisme is geworden voor een achterdeurtje om ongeclausuleerd subsidie te kunnen verstrekken. Slechts daar waar daadwerkelijk sprake was van een nadrukkelijk provinciaal belang en honorering via de incidentele regelingen niet mogelijk was, is subsidie verstrekt.

Een probleem dat zich hierbij voordeed was dat vaak aanzienlijke bedragen voor meerdere jaren gereserveerd werden voor toewijzingen die door hun omvang niet beschikbaar konden worden gesteld uit de "normale" regelingen. Enkele voorbeelden: cultuurtoerisme (jaarlijks f 85.000,--), Festival Images (jaarlijks f 50.000,--).

In deze nota stellen wij onder andere voor om het Festival Images en het cultuurtoerisme (met ingang van 1998) niet langer te financieren uit de z.g. vrije ruimte voor artikel 75. Hierdoor zullen niet langer grote meerjarige financiële claims op dit budget drukken. Wij stellen voor om het Festival Images in de toekomst structureel te subsidiëren (zie hiervoor het hoofdstuk podiumkunsten). Het project cultuurtoerisme zal in 1997 worden geëvalueerd en bij die gelegenheid zullen dan ook voorstellen voor de toekomst (inclusief de financiering) worden gedaan.

Het budget voor artikel 75 bedraagt in 1997 f 338.000,-- waarvan ongeveer f 120.000,-- geormerkt is voor aanvragen de beeldende kunst betreffend en f 85.000,-- is gereserveerd voor cultuurtoerisme.

7. Provinciale Staten, d.d. 3 maart 1993, nr. K-644.

8. Artikel 75 van de "Subsidieregeling kunst en cultuurbeheer Gelderland 1993".

Vanaf 1998 is jaarlijks voor artikel 75 ongeveer f 294.000,-- beschikbaar (waarvan f 120.000,-- geormerkt voor de beeldende kunst).

Op grond van onze ervaringen zou er voldoende ruimte in het budget zijn om flexibel te kunnen blijven reageren op ontwikkelingen, uitgaande van gelijkblijvend beleid met betrekking tot toedeling van subsidies op grond van artikel 75 van de regeling.

Een veel ruimere interpretatie van dit artikel zal niet alleen (kunnen) leiden tot een hausse van aanvragen waarop het budget niet is berekend maar het zal ook tot juridische problemen leiden. De wetgever verlangt een duidelijke omschrijving van doelstellingen en criteria voor toewijzing van subsidies. Het ontbreken hiervan leidt ertoe dat het beleid onvoldoende eenduidig is waardoor afwijzingen juridisch moeilijk houdbaar zullen zijn.

Uitvoeringskosten

Bij de realisering van ons beleid vormen de inhoudelijke adviescommissies een belangrijke schakel.

Alle subsidieaanvragen werden aan de commissies voorgelegd en zij brengen daarover een overwegend inhoudelijk advies uit. Voor hun diensten wordt, conform de provinciale regeling, per vergadering een vacatiegeld uitgekeerd.

De vergaderingen vergen vaak relatief veel voorbereidingstijd door de aard en de omvang van het aantal subsidieaanvragen. Wij willen bezinnen op een vergoeding die meer recht doet aan de te investeren tijd die gemoeid gaat met een zorgvuldig advies.

- * Wij onderzoeken hoe de onkostenvergoeding voor leden van adviescommissies kan worden verbeterd.

Nieuw beleid en prioriteiten

Bij de ontwikkeling van de voorstellen in deze nota is een uitgangspunt geweest om, indien mogelijk, voorstellen te presenteren die gerealiseerd kunnen worden binnen de bestaande begroting voor kunst en cultuur. Dit noopt tot afweging van enkele nieuwe wensen ten opzichte van bestaand beleid.

De gewenste subsidie voor grenscontacten met Noordrijn Westfalen (f 25.000,--) en het gevraagde budget voor projecten amateuristische kunstbeoefening (f 50.000,--) beschikbaar te stellen. Daarnaast hebben wij de subsidies aan het festival Images, de Gelderse Literaire Prijs en de Gelderse Cahiers structureel gemaakt. Binnen die afwegingen hebben wij f 350.000,-- beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het voorstel van de adviescommissie podiumkunsten met betrekking tot de bijzondere (locatie)producties.

Op deze wijze kunnen de voorstellen binnen de bestaande begroting gerealiseerd worden.

Mochten wij op enig moment constateren dat het budget niet toereikend is, dan zal een beroep gedaan moeten worden op het egalistatiefonds. Voor de financiering van de projecten cultuureducatie willen wij reeds nu aankondigen dat wij hiervoor een beroep op dit fonds zullen doen.

In dit fonds wordt sinds 1995 de afgeroomde rente van de fondsen geparkeerd. Hierop kan een beroep worden gedaan wanneer het gewenste beleid niet langer kan worden uitgevoerd. De jaarlijks afgeroomde rente van het Fonds voor Kunst en Cultuur bedraagt ca. f 150.000,--.

Financieel overzicht	1996	1997	
Totaal budget	18.252.996	18.063.327	excl. Omroep Gelderland
Structurele subsidies	15.155.101	15.172.668	
Niet-structurele subsidies	3.097.895	2.890.659	
waarvan:			
Artikel 75*	430.700	337.849	
Incidenteel*	2.667.195	2.552.810	

* In budget 1996 zitten bedragen die m.i.v. 1997 onder structurele subsidies zijn gebracht

FINANCIEEL OVERZICHT VAN DE UITGAVEN CULTUUR PROVINCIE GELDERLAND

ORGANISATIE	1996	1997
	f	f
Podiumkunsten en literatuur		
Subsidiereregeling productie podiumkunsten	511.000	0
Subsidiereregeling bijzondere (lokatie)producties		350.000
Subsidiereregeling culturele activiteiten, festivals en literaire producties	245.725	232.225
Podiumcircuits	297.200	300.000
Introdans	721.766	721.766
InDependance	64.119	64.119
Teneeter	726.909	726.909
Het Gelders Orkest	300.000	300.000
Ereprijs	163.470	163.470
Music Meeting	62.698	70.000
Gelderse literaire prijs*	10.000	13.500
Gelderse cahiers*	17.500	17.500
Internationaal Koor Festival		
Images**	140.000	50.000
Uitvoeringskosten	12.000	12.000
	3.104.887	3.021.489
Beeldende kunst en vormgeving		
Convenantgemeenten	890.000	895.000
Subsidiereregeling kunstaankopen en opdrachten gemeenten	230.000	230.000
Regeling projectsubsidies individuele kunstenaars	400.000	350.000
Subsidiereregeling expositievergoeding academie-verlaters	20.000	0
Subsidiereregeling manifestaties	120.000	200.000
Vormgevingsbeleid	25.000	25.000
Provinciale kunstaankopen	85.000	30.000
Provinciale opdrachten voor kunst in openbare ruimte	215.000	125.000
Percentageregeling	PM	PM
Stichting Beeldende Kunst Gelderland inzake Collectievorming	543.891	543.891
Tentoonstellingsdienst	209.138	209.138
Gemeenschap Beeldende Kunstenaars		
– uitgave "Het Blad"	15.000	15.000
– Biennale	30.000	30.000
Steunfunctie 0,5 fte		43.000
Documentaire fotografie	17.685	35.000
Uitvoeringskosten	54.660	54.660
	2.855.374	2.785.689

FINANCIEEL OVERZICHT VAN DE UITGAVEN CULTUUR PROVINCIE GELDERLAND

ORGANISATIE	1996	1997
	f	f
Cultuurbeheer		
Subsidieregeling musea	382.000	412.000
Subsidieregeling historische publicaties	43.925	43.925
Geschiedenis van Gelderland na 1795		70.000
Gekwalificeerd archiefbeheer	PM	PM
Gelders Oudheidkundig Contact	820.392	820.392
Museum G.M. Kam	1.118.599	1.166.330
Vrienden der Geldersche Kasteelen	1.188.091	1.188.091
Airborne museum	22.000	22.000
Streekdocumentatiecentra:		
Staring Instituut	69.981	69.981
IJsselakademie	5.694	5.694
Tweestromenland	5.855	5.855
Werkgroep Kadastrale Atlas**	15.000	15.000
Uitvoeringskosten	8.000	8.000
	3.664.537	3.827.268
Kunstzinnige vorming		
Stg. KV Gelders Rivierengebied		
Stg. KV Veluwe		
Stg. KV Oost-Gelderland		
Stg. KV Nijmegen		
Stg. KV Gelderse Vallei		
Stg. KV De Marienburg Amhem		
	6.363.411	6.363.411
Amateurkunst		
Gelders Centrum voor Amateurtoneel	31.466	0
Gelre's Kamerkoor	6.031	6.031
Brassband	5.720	5.720
Subsidieregeling amateuristische kunstbeoefening		50.000
	43.217	61.751
Gelderse Stichting voor Kunst en Cultuur	1.425.359	1.425.359
Cultuurtoerisme***	370.000	370.000
	1.625.359	1.625.359
Overige uitgaven cultuur		
Omroep Gelderland	7.842.518	7.842.518
Frictiekosten	15.511	15.511
Bijzondere activiteiten ex art. 75	430.700	337.849
Verhuiskosten SKCG	150.000	0
Subsidieregeling grenscontacten	0	25.000
	8.438.729	8.220.878
TOTAAL UITGAVEN	26.095.514	25.905.845

* budget 1996 is onderdeel van het totale activiteitenbudget 245.725

** budget 1996 is onderdeel van het totale budget bijzondere activiteiten art.75

*** 85.000 van het budget is onderdeel van art. 75 en 85.000 van het SEO-fonds

De totale uitgaven zijn lager dan in 1996. Dit wordt vooral veroorzaakt door incidentele uitgaven die in 1997 niet meer plaatsvinden en een lager budget voor artikel 75.